No. 33. Donderdag 12 Augustus 1920. 20ste Jaargang.

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten der Kon. Hollandsche Lloyd en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Uit het Verslag van de Vereeniging „Kartinifonds" over het jaar 1919.

De ontwikkeling van het onderwijs aan Inlandsche meisjes in Ned.-Indië had ook in 1919 bevredigenden vooruitgang.

In ons vorige jaarverslag konden wij reeds melding maken van de eerste steenlegging en de ingebruikneming van de door de Van Deventervereeniging voor West-Java opgerichte normaalschool te Bandoeng, die, evenals de door de Regeering in het vorige jaar opgerichte normaalscholen, Inlandsche meisjes zal opleiden tot onderwijzeres bij het Inlandsch onderwijs.

Op 24 Juli van het verslagjaar heeft de officieele opening der school plaats gehad in tegenwoordigheid van Gravin van Limburg Stirum en onder groote belangstelling van de zijde zoowel van Europeesche als van Inlandsche autoriteiten.

Als eene belangrijke gebeurtenis voor het onderwijs in het algemeen in Indië is te noemen het feit, dat een tweetal groote gemeenten, Batavia en Semarang, besloten tot de oprichting van gemeentewege van Hollandsch-Inlandsche en Hollandsch-Chineesche scholen.

In het verslagjaar had te Semarang de opening der eerste gemeentelijke Hollandsch-Inlandsche school plaats.

Men mag verwachten, dat de aanvatting van de

onderwijstaak door de gemeenten — die daarvoor van het Land subsidie ontvangen op denzelfden voet als particulieren — zal leiden tot eene zeer gewenschte uitbreiding van de onderwijsgelegenheid in de steden.

Ook van de zijde der Regeering is een stap gedaan op het gebied der decentralisatie van de onderwijszorg door de overdracht aan de gemeentebesturen van het benoemingsrecht van de leden der commissies van toezicht voor de lagere scholen.

Op 14 December heeft te Semarang de tweede bijeenkomst plaats gehad van afgevaardigden van bij het Algemeen Secretariaat aangesloten vereenigingen. Aanwezig waren vertegenwoordigers der Kartinischolen te Buitenzorg, Batavia, Cheribon, Madioen, Rembang, Semarang en van de Vereeniging tot bevordering van neutraal lager onderwijs aan Inlanders te Solo.

Deze bijeenkomst, de „tweede Kartinidag", werd geleid door den heer B. Volkers, die tevens als leider van het Algemeen Secretariaat werd aangewezen.

Van belang waren vooral de besprekingen betreffende de inrichting van voorklassen op de Kartinischolen en de toepassing van den door het Gouvernement gestelden eisch, dat tot de gesubsidieerde Hollandsch-Inlandsche scholen in de eerste plaats kinderen van aanzienlijken en meer gegoeden moeten worden toegelaten.

De vergadering achtte de inrichting van voorklassen om tweeërlei reden wenschelijk.

In de eerste plaats wordt er door bereikt, dat de leerlingen, voordat zij in de eerste klasse komen, eenig Hollandsch leeren, zoodat in die klassen dadelijk met het eigenlijke onderwijs kan worden begonnen en niet, zooals thans, eerst een gedeelte van het jaar moet worden besteed om het Hollandsch, waarin het onderwijs wordt gegeven, te leeren verstaan.

Bovendien kan de voorklasse dienen om sele[ctie] toe te passen, door alleen de geschikten tot de ee[rste] klasse toe te laten.

Thans moet volgens de regelen der subsidie-ord[on]nantie de selectie plaats hebben door den voorr[ang] te geven aan kinderen van aanzienlijken en m[eer] gegoeden.

Ten aanzien van de toepassing van dezen eis[ch], die overigens door het schooltoezicht ruim wordt [op]gevat, was de vergadering van oordeel, dat reken[ing] is te houden met de vraag of ter plaatse, waar [de] school gevestigd is, onder de Inlandsche bevolk[ing] het verschil in standen een groote rol speelt.

In Batavia b.v., waar maar weinig aanzienlij[ke] geslachten gevestigd zijn, worden op de Kartinisch[olen] de leerlingen toegelaten zonder aanzien des perso[ons].

In Buitenzorg daarentegen heeft men in de laat[ste] jaren slechts kinderen van meer gegoede ouders t[oe]gelaten en daarmee goede resultaten bereikt, zoo[wel] wat de vermindering van het schoolverzuim betr[eft] als ten aanzien van de medewerking der ouders.

Voorstellen van eene der aangesloten vereenig[in]gen om eene gelijkvormige bezoldigingsregeling va[st] te stellen voor de onderwijskrachten der aangeslot[en] scholen en in het algemeen een nauweren band t[us]schen de besturen der Kartinischolen te schepp[en] vonden in de vergadering geen instemming. Na[ar] noeg algemeen was men van oordeel, dat het w[en]schelijk is, dat de aangesloten vereenigingen h[un] zelfstandigheid behouden.

De voorzitter deed in de vergadering enkele me[de]deelingen omtrent de verschillende Kartinischole[n], waar de vooruitgang in het afgeloopen jaar weder [tot] dankbaarheid stemt, en gaf een kort overzi[cht] van hetgeen in het afgeloopen jaar in het bela[ng] van het onderwijs aan Inlandsche meisjes is g[...]

Feuilleton.

Naar Indië.

Medio 1920.

Vertrek: SOUTHAMPTON.

's Morgens half 10 een taxi met impériale voor 't hotel. De grootere bagage bovenop, de kleinere binnenin — 't was in totaal toch nog 9 stuks! — en naar de Lloydkade. De Voorzitter van de afdeeling Rotterdam ging met me mede. Aan de Lloydkade, voor de goederenloods, de verschillende vehikels en file, tot voor een open deur, waar de bagage werd afgegeven en met krijt voorzien van nummer der klasse en hut. Afgerekend met den chauffeur; eventjes f 8.— en dan nog fooi! Strenge contrôle bij den ingang, doch 't passage-biljet hief alle bezwaren op. Aan de loopplank weer contrôle. Eindelijk aan boord; naar de hut om eens poolshoogte te nemen. Een gedeelte van de juist afgegeven bagage lag er al, was er dus reeds eerder dan ik. 'k Beklaagde dan ook de passagiers, die allerlei suit-cases, sluitmanden en city-bags persoonlijk medegenomen hadden! Op 't promenade-dek verscheiden menschen. Doch niet alleen passagiers. Blijkbaar zijn er ook met de bepalingen, dat aan boord geen uitgeleide gedaan mag worden, evenals met le ciel...... des accomodements. Enkele bekende gezichten doken uit de massa op, 't verlicht het gevoel van eenzaamheid en verlatenheid, dat ons toch bekruipt op zoo'n moment, waar men zooveel familie, vrienden en kennissen moet achterlaten, al vindt men elders weer nieuwe aanrakingen. 't Is de band, die ons toch altijd hecht aan 't dierbaar Vaderland en zich dan doet gevoelen. Op de kade, op de aangrenzende werven, in kleine bootjes op de wateren, tal van menschen, een kleurige schaar, om den vertrekkenden uitgeleide te doen, een laatst vaarwel toe te roepen of toe te wuiven, 't vertrek van den schoonen stoomer te zien en bij te wonen. Eindelijk één stoot op de stoomfluit, [een] laatste heildronk, een handdruk en 'k was alle[en]. Daarna 2 stooten om de plakkers tot haast aan [te] manen en bij 3 stooten de loopplank weg, de tros[sen] los. Twee sleepbootjes trekken 't schip met den k[op] van den wal, dwars op den stroom, tot de wendin[g] volbracht was en 't schip met eigen kracht, stroo[m] mee, de rivier afzakte. Van den wal een laatst g[e]juich, tot de menschenschaar in een ineengesmolt[en] massa overging, zelfs met een kijker niet meer in[]dividueel te onderscheiden. De stoombootjes en m[o]torbootjes bleven ons omzwermen, een gansche [...]messchaar: de Johanna, Cor, Alida, Emma, He[...] en Diana merkte ik op. Ze gaven het niet op [en] bleven ons langen tijd getrouw.

Maar wat een verschil met voor 30 jaren!. Zek[er] toen reeds was Feijenoord er en op den rechteroe[ver] óók machtige werven en établissementen, maar n[u] aan weerszijden op de oevers, vooral den rechteroever [...] alles aaneen gebouwd, ingerijd. Delfshaven [en] Schiedam, één geworden met Rotterdam.

Te Schiedam, waar ik eenige mijner jongensjare[n] doorbracht, 't oude Hoofd aan de Haven niet me[er] te vinden, alles een heterogene massa. Welk ee[n] vooruitgang, welk een kapitaal werd daar vastgele[gd] en welk een kapitaal moet er verdiend worden, Ne[]derland hoe dan ook ten voordeel.

Vlaardingen, Hoek van Holland, schoven ons voor[]bij: In de verte de blonde duinen, nu grauwachti[g] paars, aan den horizon de silhouetten der torens va[n] Delft en den Haag. Treintjes en trams 't landschap belevende.

De gong voor de lunch stoort me, we moeten zor[]gen voor den inwendigen mensch. De zee is kalm en spiegelglad, alle passagiers zijn aan tafel, over en weer werd reeds met enkelen kennis gemaakt. Vóór den avondmaaltijd zullen de vaste plaatsen aan de tafels en tafeltjes in de eetzaal, zooveel mogelijk naar keuze en in onderling overleg vastgesteld wor[]den en van die keuze hangt dikwerf voor 't verdere verloop van de reis veel af!

Met genoegen merkte ik op, dat de maaltijden aan boord, hoewel nog copieus, belangrijk vereenvoudigd werden. Bij de lunch een bordje soep of 'n kop bouil[lon]

schied. Den inhoud dezer mededeelingen vindt men bij de verslagen der verschillende Kartinischolen vermeld.

In de Bestuursvergadering van dienzelfden datum werden de aftredende leden van den Raad van Beheer, de heeren Gerlings en Hannema bij acclamatie herkozen.

Daar Mejuffrouw De Graeff den wensch had te kennen gegeven om als secretaresse af te treden, benoemde de vergadering op voorstel van den Raad van Beheer tot haren opvolger Mr. Dr. A. M. Joekes.

Verslag van de werkzaamheden der Vereeniging „Max Havelaar Fonds" gedurende het jaar 1919.

(Over 1917 en 1918 zijn geen gedrukte verslagen verschenen.)

—o—

INLEIDING.

Naar aanleiding van de omstandigheid, dat het thans nagenoeg tien jaar is geleden, dat het Max Havelaar Fonds werd opgericht, en door de verkregen samenwerking met andere vereenigingen — waarover hieronder nader — de vereeniging een nieuwe periode tegemoet gaat, doen wij aan het verslag over het afgeloopen jaar het volgende overzicht voorafgaan.

De vereeniging werd in 1910 opgericht bij gelegenheid van de herdenking der verschijning voor vijftig jaren van den Max Havelaar.

De artikelen 3 en 4 der statuten luiden:

Art. 3. De Vereeniging stelt zich ten doel de bevordering van de stoffelijke en geestelijke verheffing der Inlanders van Ned. Oost-Indië.

Art. 4. De vereeniging tracht dit doel te bereiken:

a. door het verleenen van steun aan Inlanders van goeden aanleg;

b. door het bevorderen van de oprichting van scholen en andere instellingen van wetenschap, kunst en nijverheid, ten behoeve van de inlandsche bevolking;

c. door het uitgeven of door het aanmoedigen van het uitgeven van geschriften strekkende om de belangen der Inlanders te behartigen;

d. door tegemoetkomen in nooden der Inlanders ontstaan door buitengewone rampen of onheilen;

e. door alle wettige middelen, die bevorderlijk kunnen zijn aan het door de vereeniging beoogde doel.

Een en ander hetzij alleen, hetzij in samenwerking met andere instellingen, lichamen of personen.

Als vaste regel is aangenomen, dat alleen dan financieele steun wordt verleend, wanneer de bewijzen aanwezig zijn, dat ook van de zijde der ouders, verwanten of vrienden der studeerenden een geregelde steun verstrekt wordt, terwijl tevens als beginsel wordt aangenomen, dat deze financieele steun slechts verleend wordt in den vorm van rentelooze studievoorschotten aan jongelieden, die in Nederland studeeren. Het Bestuur behoudt zich echter voor, na goed volbrachte studie het genotene geheel of gedeeltelijk kwijt te schelden.

Het ligt in de bedoeling van het Bestuur het verleenen van steun zooveel mogelijk te bepalen tot gevallen, waarin gestreefd wordt naar het verkrijgen van bekwaamheden, waarvoor de studie-gelegenheid in Indië ontbreekt.

Sedert 1912 verleende de Regeering eene subsidie van ƒ 1000.— 's jaars.

Tot dusver werd door het Fonds subsidie verleend aan 10 Indiërs; waarvan 6 de door hen begeerde diploma's behaalden en 3 hunne studies staakten,

---

lon, één gang of voorgerecht, dan een vischschotel met salade of de hoofdschotel, beschuitjes met kaas, vruchten en koffie. Aan 't diner soep, twee gangen, gevolgelte met compote, pudding of dessert, fruit en koffie na. 's Zondags en 's Woensdags ijs! Het pousje bij de koffie verviel. 't Begin van drooglegging? Wie weet! Aan 't ontbijt geen warme voorschotels meer; wel kan men havermout bekomen, spiegeleieren met of zonder ham, maar overigens heerlijk v e r s c h brood en luxe broodjes, dit der bakkerswet ten spijt. Ruime sorteering van bijspijzen, worst, rookvleesch, ham, kaas en jam. Naar keuze staan koffie en chocolade. Zondags krentenbrood en om 11 uur eene verfrissching. Andere dagen niet.

Zondagmorgen voeren we langs 't Zuiden van Engeland naar Southampton. Op de reede van Spithead verscheiden Duitsche oorlogsschepen, op allerlei manieren gecamoufleerd, een sombere, toch nog dreigende klomp oud roest. Op de kust van Southampton verscheiden Engelsche mijnenvegers, tal van koopvaarders en jachten. Aan de overzijde 't eiland Wight. Jammer, dat het weer regenachtig, mistig en mieserig is, 't belooft een vervelenden Zondag aan boord. Om die verveling, de vloek eener lange zeereis, de bron van allerlei onaangenaamheden, te verdrijven, construeerde zich eene Ontspannings-Commissie „Insulinde", die zal trachten leven in de brouwerij te brengen, voor afwisseling te zorgen en met medewerking van sub-commissies en der passagiers zelven de reis tot eene aangename te maken. Mogen de goede wil, 't weer en de stemming daartoe medewerken! Hierover later.

We vernamen, dat we te Southampton een 3-tal dagen zouden liggen, om lading in te nemen, o.a. de buizen voor de waterleiding voor Magelang, maar 't werd Woensdagmiddag na middernacht vóór we vertrokken. De beperking van 't aantal werkuren en het hooger loon schijnen ook in Engeland geleid te hebben tot een minimum prestatie bij een maximum aan loon. Dan dat levendige lossen en laden aan boord van de Paketvaartstoomers, en d a t met z.g. „indische en luie" inlanders! Wel een verschil of zou ook dáár verandering zijn ingetreden? Dat moet ik nog beleven en zien.

Aan de lunch maakte de Administrateur bekend, dat er bij voldoende deelname gelegenheid zou zijn, tot het maken van tochten naar en van Wight, naar Bournemouth en zelfs naar Londen. Als 't weer zich nu maar ten goede wil schikken!

Den volgenden dag geen regen, zelfs nu en dan een zonnestraaltje, maar overigens 'n grauwe, grijze atmosfeer. Toch er op uit naar Wight. Groote chars à bancs brachten 't talrijke gezelschap naar de Royal Pin, dáár over op de bootjes naar Cowes en Lyds, langs de schilderachtige Noordkust van 't eiland.

Bij Lyds wachtten de noodige auto's, die ons langs de badplaatsen op de Westkust naar Venthnor brachten, waar geluncht werd, maar ook de hemelsluizen opengezet. De tocht van Benthnor dwars door 't eiland over Newport naar Cowes, van daar per boot naar boord terug, was dan ook een mislukking, nat en koud. Een bezoek aan Carisbrook Castle, bij New Port, dateerende van 1100, hoe interessant ook uit een geschiedkundig oogpunt, Karel I was er gevangen, kon daar geen verandering in brengen. We waren blij aan boord terug te zijn. Maar toch kunnen zulke tochtjes zeer aangenaam en leerzaam zijn, 't is maar de kwestie van veine! En voor ƒ 18.— is men, de lunch inbegrepen, de man.

Den volgenden morgen weer regen. Geen tocht naar Bournemouth. 'k Benijdde degenen, die naar Londen gegaan waren, dáár is tenminste bij elke weersgesteldheid afleiding te vinden. 's Middags klaarde het òp en maakten we nader kennis met de stad. De Highstreet met goed voorziene winkels en prijzen belangrijk minder dan in Nederland. Interessante oude gebouwen, poorten en muren. Echter geen gelegenheid om buiten op een bordes of terras het gewoel en gedoe eens gade te slaan. Voor verfrissching is men aangewezen op sombere ruimten, achter een banketbakkerswinkel, waar men kan tea'n. Veel minder dan bij Lensvelt, Krul, Bakker, enz. Mooie parken, maar geen gelegenheid, buiten zittende, van 't groen en de wandelaars te genieten. 's Avonds na 't diner naar een musichall, 'n variété als Scala, Flora en dergelijke. Om half elf uit. 't Was er warm, dus een koele dronk, geen kans: na 10 uur 's avonds is de stad drooggelegd. In één ren naar

zoodat ons nog slechts één pupil overblijft, die ijverig werkt, met goede verwachting, dat hij binnen een bepaalden tijd zijne studie voltooid zal hebben.

Intusschen moet helaas worden geconstateerd, dat de toestand der financiën van het Max Havelaar Fonds ons groote zorg baart. Tot 1 Januari 1920 werd aan studievoorschotten verstrekt eene som van *f* 13849.89, waarop is terugbetaald een bedrag van *f* 2125.— en afgeschreven als pro memoriepost een bedrag van *f* 3620.89, terwijl het aantal contribueerende leden door afschrijving, bedanken en overlijden werd teruggebracht tot 38 met een totaal aan jaarlijksche bijdragen van slechts *f* 197.50.

Sinds kort werd op initiatief van de Studie-Commissie der Vereeniging „Oost en West" samenwerking verkregen met de andere vereenigingen, die zich ten doel stellen aan Indische jongelieden, die hier te lande studeeren, steun te verleenen, m.n. de Tjandi-Stichting en de Ned. Indische Voorschot- en Studiekas, door de instelling van een „Centraal Comité", samengesteld uit vertegenwoordigers der genoemde vereenigingen en het Max Havelaar Fonds.

Op verzoek der Vereeniging „Oost en West" werd tevens door de Indische Regeering eene commissie ingesteld, onder voorzitterschap van Dr. Hoesein Djajadiningrat, welke commissie tot taak heeft voorlichting te verstrekken omtrent de studie in Nederland en zoowel de Regeering als particulieren van raad te dienen ten aanzien van de candidaten, die zich voor deze studie aanmelden.

Tevens is de heer J. C. Hietink, die van Regeeringswege is belast met de behartiging der belangen van de hier te lande studeerende Indische jongelieden, die eene toelage van het Gouvernement genieten, aan het Centraal Comité toegevoegd om het Comité betreffende jongelieden, die steun beho[…] voor te lichten.

Op deze wijze is eene samenwerking tusschen [de] verschillende vereenigingen gewaarborgd en [kan] beter dan vroeger het geval was, worden nagegaan welke jongelieden voor het ontvangen van steun [in] aanmerking komen.

Wij gaan dan ook het tweede decennium van [het] bestaan onzer vereeniging tegemoet in de hoop, [dat] ons de noodige middelen ter beschikking zullen [wor]den gesteld om in samenwerking met de boven[ge]noemde vereenigingen, de aanvulling van het aan[tal] hooger geschoolde Inlandsche werkkrachten […] kracht te kunnen bevorderen.

VERSLAG.

Gedurende dit vereenigingsjaar werd door onze [Ver]eeniging financieele steun verleend aan een Inland[sch] geneesheer, die hier te lande gekomen was om […] het Nederlandsche artsdiploma te verwerven.

Tevens werd dit jaar verder financieele steun [ver]leend aan den reeds in ons vorig verslag genoem[den] inlander, die voor een praktijkdiploma boekhou[den] studeert en deze toelage, in verband met de duurd[ere] tijden, eenigermate verhoogd.

Bij het opmaken van dit verslag was deze pu[pil] nog niet afgestudeerd.

Andere verzoeken om steun kwamen in het ja[ar] 1919 niet in.

Een oud-pupil, die regelmatig zijn renteloos stud[ie]voorschot terugbetaalde, moest tengevolge van zie[kte] en in verband met de duurdere tijden dit jaar voo[r]loopig zijne terugbetaling staken; een der andere o[ud-]pupillen verzocht ons eene andere regeling voor [de] terugbetaling van zijn studievoorschot te ontwerp[en].

boord, want daar sluit de bar om 11 uur. Net vóór 11 aan boord, maar met het oog op de weinige gasten was ook daar de bar reeds gesloten, zou lauw water het eenige geweest zijn, ware het niet, dat de hofmeester ons ter wille was en nog koele dranken verstrekte, waarna de sluiting van de bar onherroepelijk was; van naplakken en napraten dus weinig sprake.

's Woensdags geen zekerheid omtrent vertrek, dus geen lange tocht. 't Weer wisselvallig. Een tochtje naar de ruïnen van Netley Abbey, een der zoovele in Engeland, echter toch mogelijk en zeer interessant! 't Bleek later, dat het vertrek eerst tegen middernacht zou zijn, maar, gezien de ervaringen van den vorigen avond, geen lust er nog eens op uit te gaan.

Donderdags in 't kanaal een stijve bries en 't grootste gedeelte der passagiers zeeziek. Vrijdag opklarend en Zaterdag mooi weer, zoodat zelfs besloten werd tot een dansavond. Het orgel aan stuurboord beheerscht slechts een deel van 't dek, een gramophoon en een harmonica deden zich op andere plaatsen hooren, maar door 't in elkaar vloeien der muziek, herinnerende aan een schiettent op de kermis, kwam van 't eigenlijke dansen, steps natuurlijk, niet veel terecht. Hoe moet het gaan met het gecostumeerd bal, dat op 't program staat?

't Weer blijft zich goed houden. De befaamde en beruchte Golf van Biscaye gepasseerd met kalme zee. Kaap Finisterre in zicht. 't Geeft een gevoel van rust en veiligheid de stralenbundels der kustlichten weer te zien en op te vangen, waar men vroeger zonder deze landmerken, als 't ware in den blinde z'n weg moest zoeken.

En dan de zee weer vol leven. Overal duiken ze om ons op de rookpluimen, masten, schoorsteenen en lichten van mee- en tegenliggende stoomers. Een koortsachtige haast om de overal ontstane tekorten aan te vullen, te voldoen aan de nijpende vraag en behoefte.

Gibraltar in den laten avond gepasseerd, den volgenden morgen de Afrikaansche kust aan stuurboord, kalme zee, warm! In 't bagageruim de witte pakken opgeduikeld. Aan 't diner blijft het toilet deftig. De dames in gowns de heeren in smoking[…] jacket. 'k Gaf geen gevolg aan den raad van ka[pi]tein Vermeer in z'n „Losse opmerkingen" om een[ige] pakken kaki en groen te doen verven, ook om d[er] kostens wille. Trouwens het waschgeld aan boo[rd] *f* 0,35 voor een witte jas en *f* 0,30 voor een br[oek] is goedkoop, waar men in Den Haag *f* 1.— per stu[k] dus *f* 2.— voor één pak berekent! De consumptie a[an] boord is ongeveer „Hollandsch" tarief: *f* 2,50 vo[or] een flesch gewone Médoc, 'n glas port *f* 0,40, sherr[y] *f* 0.35, een bittertje *f* 0.20, een groot glas vatbi[er] *f* 0,30, bessensap *f* 0,25, kwast *f* 0,20. Ook al e[en] gevolg van de depreciatie van 't geld.

'k Vestigde de aandacht op onze vereeniging e[n] had succes. Een 35-tal nieuwe leden en begunstigers traden toe, toen zij begrepen, wat „Oost en West" eigenlijk is, wat het beoogt en reeds doet. Stelde[n] onze leden hun licht niet te zeer onder een kore[n]maat, doch deden het naar hier toe uitschijnen, ve[r]genoegden zij er zich niet mede slechts zelve lid [te] zijn, doch werkten zij ook naar buiten in 't belang voor Nederland, in 't belang van onze Koloniën, v[an] zich zelve, het ledental zou belangrijk toenemen. [De] Nederlander, de Indiër, moet gaan inzien en bese[f]fen, dat het Koloniaal belang is een algemeen Neder[]landsch belang en dat dat belang in alle opzichten wordt gediend door onze Vereeniging. Deze dan oo[k] steun verdient!

16—7—'20. (Wordt vervolgd.)

A. J. G

Tot mijn leedwezen moet ik nog een treurig inci[]dent vermelden. Ter hoogte van de kust van Algiers wierp zich 's morgens de slager, na zich in de bad[]kamer ontkleed en de deur gesloten te hebben, door de patrijspoort over boord, zonder dat dit door iemand werd bemerkt. In een achtergelaten briefje vroeg hij zijnen ouders vergiffenis voor z'n daad, waarvoor de aanleiding in 't duister ligt. 'n Droevig en treurig eind van een jong leven!

daar hij op de overeengekomen wijze van terugbetaling uit extra verdiensten boven zijn salaris door de duurdere tijden niet tot geregelde terugbetaling kon komen; door ons bestuur is eene andere regeling ontworpen, waarover thans nog nader overleg gepleegd wordt.

De financieele positie onzer vereeniging is, zooals uit de bijgevoegde Rekening en Verantwoording over 1919 en de Balans per 31 December 1919 blijkt, niet direct ongunstig, doch het contribueerend aantal leden is door overlijden en bedanken tot 38 ingekrompen; uitbreiding van het ledental is dan ook dringend noodzakelijk; de wijze om hiertoe te geraken maakt een punt van ernstige overweging bij het bestuur uit.

Door de instelling van het Centraal Comité voor de behartiging der belangen van in Nederland studeerende Indiërs, waarin ook onze vereeniging vertegenwoordigd is, vertrouwen wij, dat het werk onzer vereeniging meer en beter tot zijn recht zal komen.

Ten slotte zij nog vermeld, dat bij het opmaken van dit verslag aan een thans afgestudeerd oud-pupil onzer vereeniging passage- en uitrustingskosten als renteloos voorschot werd verstrekt en er twee aanvragen om steun van hier studeerende Indiërs binnen kwamen, waaromtrent nog beslissingen moeten worden genomen.

's-Gravenhage, 28 Januari 1920.

Namens het Bestuur der Vereeniging „Max Havelaar Fonds":

A. M. JOEKES, *Voorzitter.*

J. H. DIJKMAN, *Secr.-Penningm.*

Balans per 31 December 1919.

Kas		f 47.72
Kassier		„ 1928.07
Contributie-quitanties		„ 212.50
Subsidie en intrest		„ 1016.87
Studievoorschotten	f 11724.89	
Afgeschreven op reserve	„ 3620.89	
		„ 8104.—
		f 11309.16
Kapitaal		f 5704.24
Reserve voor afschrijving	f 4389.89	
Bijgeboekt over 1919	„ 1215.03	
		„ 5604.92
		f 11309.16

Verlies en Winstrekening 1919.

Onkosten	f 25.58
Saldo overgeboekt op reserve voor afschrijvingen	„ 1205.03
	f 1240.61
Intrest	f 43.11
Jaarlijksche bijdragen en subsidie	„ 1197.50
	f 1240.61

's-Gravenhage, Januari 1920.

J. H. DIJKMAN, *Penningmeester.*

Gezien en accoord bevonden.
's-Gravenhage, 28 Mei 1920.

Namens het Bestuur:
A. M. JOEKES, *Voorzitter.*
J. H. DIJKMAN, *Secretaris.*

Nagezien en accoord bevonden:
's-Gravenhage, Juni 1920.
De Financieele Commissie der Vereeniging „Max Havelaar Fonds",
BAKHUIZEN VAN DEN BRINK.
P. J. VAN HOUTEN.
H. LOUDON.

Ingezonden.

Rubriek (?): „Indië in Nederland". *)

Aan de Redactie-Commissie van het Koloniaal Weekblad, Heerengracht 7 te 's-Gravenhage.

Of deze rubriek in den smaak valt van de lezers (essen) van het Koloniaal Weekblad? Ik hoop van niet. Wat is 't jammer, dat er plaatsruimte wordt afgestaan voor zulke laagbijdegrondsche aardigheden, als 't nog geestigheden genoemd kunnen worden. En dat bij de tegenwoordige papierduurte!

De geestigheid? van de kamerverhuurster, die iemand, die elken dag baden wil, een „vuilekerd" noemt, is „*zoo oud als de weg van Rome*".

De meening dat iemand, die zich niet dikwijls baadt in een badinrichting, zich maar enkele keeren per jaar de weelde van een bad veroorloven zou en dus onzindelijk op 't lichaam moet zijn, gaat ook niet op.

Menschen uit den gegoeden stand, die niet een bad met geyser enz. in huis kunnen hebben en voor wie het *te duur* is, *telkens* naar een badinrichting te gaan, hebben thuis een flinke, groote, zinken badkuip, schuinafloopend en waarin het geheele lichaam rusten kan; ik kan den vorm niet beter vergelijken dan bij dien van een ouderwetsche krulslede.

Men zeept zich in, gaat in 't water en sponst of spoelt zich af.

Doet men in Indië in de badkamers ooit anders, dan zich inzeepen en afspoelen? In mijn tijd niet!

Utrecht, 9 Augustus 1920.

J. E. VAN OEVEREN VAN SCHAIK.

*) Als proef werd in dezen „komkommertijd" de ons voorgestelde „nieuwe rubriek" (?), om de lezers ook eens te doen lachen, in ons vorig nummer opgenomen. Van verschillende kanten werden er echter bedenkingen tegen geopperd, in den geest van bovenstaand „ingezonden schrijven", terwijl slechts éëne bijdrage inkwam, een al even o u d e aardigheid. Aangezien dus deze proef gebleken is n i e t in den smaak onzer lezers te vallen, zal ze n i e t worden voortgezet.

Red.-Comm.

's-Gravenhage, 6 Aug. 1920.

Geachte Redactie.

In den 3 October-optocht te Leiden, op 4 October a.s., zullen de Indologische studenten voorstellen N.O.I. Plannen bestaan, om te vormen twee groepen, n.l.:

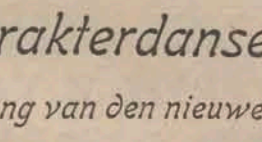
I. Een groep hoofden uit de verschillende deelen van onzen Archipel, elk met een volgeling.
II. De tocht van een Javaanschen bruidegom naar het huis zijner bruid.

We zouden graag deze groep schitterend doen slagen en van vele zijden is ons reeds medewerking toegezegd.

We komen nu tot U, met het verzoek, in het Koloniaal Weekblad een oproep te plaatsen en aan de leden van de vereeniging „Oost en West" te vragen, in hun bezit zijnde voorwerpen welwillend in bruikleen af te staan (doeken, sarongs, enz.). We hopen ook veel uit het museum te Leiden te krijgen. Correspondentie is te richten aan den voorzitter der regelingscommissie.

Hopende, dat ons verzoek ingewilligd moge worden en velen zullen medewerken tot het welslagen der plannen, teeken ik

Hoogachtend,
Uw dw. dr.
F. C. LEEUWENDAL Jr.,
Copernicusstraat 62,
Voorzitter der Regelingscommissie.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het plan—De Muralt.

Naar aanleiding van het pleidooi van den heer De Muralt om te komen tot de oprichting van arbeidsbureaux voor de Indische werkgevers en werknemers schrijft V. E. in de „Sum. Post" o.m.: Ieder, die weet, hoe groot het tekort is aan personeel in alle takken van gouvernementsdienst, zal het duidelijk zijn, dat als er Ned. beroepsofficieren vrij komen, deze in verband met hun reeds voor pensioen geldende jaren, het eenvoudigste en het liefste bij het gouvernement in dienst zullen komen.

Als algemeen doel wordt aangegeven om aan het nijpend tekort aan personeel in particuliere zaken, ondernemingen en handel, industrie en in de cultures tegemoet te komen. Is er werkelijk in het particuliere een groot tekort aan personeel? Hoe is het oordeel van de directies daarover?

Van werkelijk gebrek hoorden wij niets; wel hebben wij uit goede bron vernomen, dat personen, die in Holland aangezocht werden om naar Indië te gaan, in verband met de hoogere salarissen in Holland, er thans niet aan denken, op de oude voorwaarden naar Indië te komen. Natuurlijk gaat niemand weg van zijn huis en familie en omgeving, weg uit de Hollandsche Maatschappij, zonder dat hij het vooruitzicht heeft 1½ à 2 maal zooveel te verdienen als in het moederland; dat is nu eenmaal de maatstaf, die men in Holland aanneemt voor de hoegrootheid van de vergoeding voor het gaan naar Indië.

Er is slechts één manier om aan het nijpend gebrek tegemoet te komen en die is, dat de directies hun onderhebbenden behoorlijk betalen. In Deli heeft men dit vrijwel altijd ingezien; een tijd lang leek het, dat men wilde trachten den loonstandaard te drukken; echter uit de onlangs gepubliceerde nieuwe wedderegelingen blijkt, dat men weder het oude spoor volgt en inziet, dat het belang van den werkgever het meebrengt om goed te betalen.

Aangezien hier de werkgever dit inziet, behoeft hij geen duur bureau met duur personeel, om zijn werkkracht tot hem te trekken.

En wat zal het bureau kunnen uitrichten om de salarissen te drukken, want het schijnt wel van huis uit de bedoeling te zijn om door verhooging van het aanbod, den loonstandaard laag te houden; niets natuurlijk, want zoodra dit blijkt, zullen alle vakvereenigingen in Indië zich met alle kracht daartegen verzetten; en een ieder kan thans zien, dat in het algemeen de werkgever gedwongen is om aan billijke eischen van de vakvereeniging te voldoen.

Welnu, dan is het eenvoudiger, dat de werkgever daarmede begint en dan kan hij de kosten van de bureaux besparen; voor den toekomstigen leider van dit bureau, die een zeer hoog salaris moet hebben en in 10 jaar pensioen moet hebben verdiend, zal dan een ander baantje gecreëerd moeten worden.

Trouwens de heer De Muralt schrijft: „De bureaux hebben zich te houden buiten alle conflicten of anderszins, die kunnen ontstaan tusschen personeel-bonden en werkgevers" en vlak daaronder: „Zij zullen er voor hebben te waken, dat die bonden niet op eventueel ongeoorloofde wijze de werving voor Indië bemoeilijken." De groote vraag is nu, wie zal dit beoordeelen? Deze beoordeeling is immers de grond van alle conflicten.

De kolonie heeft er belang bij, dat thans niet op deze wijze, maar door het opleiden van personeel in Indië zelf in 't tekort wordt voorzien. Waarom kunnen in Indië geen bestuursacademies, handelsscholen, landbouwscholen enz. worden opgericht? Waarom kan het aantal H. B. S.-sen niet uitgebreid worden?

De betaling bij het gouvernement is de oorza dat het gouvernement daarvoor geen personeel ka krijgen. Tot voor kort werd deze slechte betali eenigszins gecompenseerd door de goede pensioen die in vergelijking met Holland, reeds op jeugdig leeftijd werden genoten. De invloed daarvan is ech veel verminderd.

Resumeerende komt V. E. ten slotte tot de co clusie, dat het nijpend tekort alleen verdwijnen ka doordat ten eerste het gouvernement behoorlijke sa rissen betaalt; dan moet en kan het zorgen voor goe opleiding in Indië zelf. Ook voor de particulieren alléén een behoorlijk loon het tekort aan werkkra kunnen voorkomen, als het ten minste thans besta wat eenigszins betwijfeld wordt.

De oprichting van bureaux, is in verband hierm niet noodig en heeft alleen tengevolge, dat een ka taal van 1,5 millioen nutteloos wordt uitgegeven een nieuwe bron voor conflicten wordt geschapen.

De Indische begrooting.

Aan een der Richtlijnen uit de „Loc. „Becijferde Staatsbemoeieni ontleenen wij o.m.: Wij hebben ook bij vroegere legenheden betoogd, dat de Indische regeering voortdurend op uit moet zijn om voor de toekom nieuwe middelen te scheppen om aan de steeds kle mender eischen, te stellen aan de staatsbemoeien tegemoet te komen. Er zou alle aanleiding zijn een afzonderlijk bureau van louter erkend kundig energieke en vooruitziende mannen te stichten, voortdurend nieuwe bronnen voor den staat zou he ben op te sporgen en practische plannen tot werk lijke „uitbreiding en verdieping" van de staatsb moeienis had uit te werken.

De financieele vooruitzichten zijn nu voor 19 wel hoopvoller dan aanvankelijk was voorzien, ma dit dankt de staat dan ook vooral aan de „hoog co junctuur", waarin zich de Javasuiker, ten gevolg van de abnormale tijdsomstandigheden thans op wereldmarkt verheugt: immers wordt de opbreng der suikerbelasting, behoorend tot de 120 millio geraamde producten belastingen, alleen op niet mi der dan 108 millioen getaxeerd. Nu wordt wel do het reserveeren van een deel der productenbelasti gen en door het bezigen van een ander deel, hetwe dan feitelijk als „buitengewone ontvangsten" wor beschouwd, tot dekking van buitengewone uitgave wat men noemt een „solide" begrootingspolitiek b tracht. En ook blijkt men te willen voorkomen, d het wellicht voorbijgaand karakter der gunstige ui komsten door optimisten uit het oog wordt verlore Niet valt echter te ontkennen, dat de inkomsten v den staat van Ned.-Indië danig behooren te worde versterkt, alvorens men met volle zekerheid en volle oprechtheid van gunstige uitkomsten mag g wagen. Want hoe zou de begrooting er komen uit zien, wanneer eens alle tractementen van het Indisch ambtenaars korps, thans meerendeels onvoldoende bijgewerkt op het peil van den dag zouden worden gebracht Door slechts op ongenoegzame wijze de ambtenaar tractementen te verhoogen, kan de begrootingson werper met zulke oogenschijnlijk gunstige resultaten voor het voetlicht treden. Bracht hij de salarissen o het juiste peil, dan zou hij de 50 millioen, welke tha voor dekking van de vermoedelijk nader nog voor stellen buitengewone uitgaven moeten di nen, zeker geheel en al noodig hebben gehad vo dekking van gewone uitgaven. En dan men zich met eenige bezorgdheid moeten afvragen, waar toch die 50 millioen wel vandaan moeten ko men, wanneer er elders ter wereld weder evenveel suiker als vroeger wordt geplant.

Zoo spoedig mogelijk zal dan ook gebroken moeten worden met de avontuurlijke politiek, die thans ten aanzien van de Indische financiën wordt gevolgd. en een nieuwe politiek zal moeten worden ingeluid, vol gens welke de staat, zich verzekerend van het hem toekomend aandeel in de winsten, door het groot kapitaal gemaakt, toch vooral in ontplooiing va

eigen initiatief, in wekking en aanmoediging van inheemsch volksinitiatief de middelen zoekt om de financiën van het land duurzaam op hechten grondslag te vestigen.

Frambosia-bestrijding.

De Geneeskundige Dienst heeft in meerdere gewesten met verrassend goede resultaten de frambosia-bestrijding ter hand genomen door inspuiting met Salversan.

„Mataram" beschrijft hoe dit thans in Djokja geschiedt en zegt o.a.: Dezelfde inlandsche patiënten van de vorige week, maar welk een verschil. De open wonden waren geheeld, of zouden het binnen weinige dagen zijn. De zweren, welke over het geheele lichaam hadden gezeten, waren afgevallen of reeds droog, zoodat ze op het punt stonden te verdwijnen. 't Was wonderbaarlijk.

Maar...... de behandeling is duur; voor een volwassen persoon *f* 6.50 en dat bedrag zal niet ieder kunnen opbrengen, omdat ze door ziekte niet in staat tot werken zijnde, verarmden. Behoudens een enkele behoorden dit keer de patiënten, die wij zagen, tot de armsten van het volk, die gratis worden behandeld.

Er moet genezing zijn voor allen; ieder heeft recht op een gezond lichaam, wanneer daartoe de mogelijkheid bestaat, en dat mag niet afhankelijk zijn van een paar luttele guldens.

Het blad besluit: Komt, heeren suikerfabrikanten, gij die millioenen wint door den arbeid van de bevolking, toont dat gij hart hebt voor datzelfde volk, tast in de beurs, opdat het mogelijk worde, dat die ingekankerde ellendige volksziekte in het Djokjasche verdwijnt. Hier is goed werk voor u te doen tot heil van het arme volk in de dessa.

Zult gij dan achterblijven?

Serimpi dansen.

Spoedig zal bij het bureau van de Volkslectuur een werk van mevrouw Van Helsdingen—Schroevers verschijnen over de Serimpi-dansen in den kraton te Solo. Van den Soenan heeft mevr. V. H. verlof gekregen om de studiën in den kraton en de vrouwenverblijven te maken. Het belooft een zeer interessant werk te worden. („Java Bode".)

Exploratie van Centraal-Borneo.

De heer Burlingham, die een expeditie voor de exploitatie van Centraal-Borneo leidde, deelde zijne wederwaardigheden aan het „Soer. Hbl." mede. Wij ontleenen er o.a. aan: De heer B. is een bergbeklimmer van wereldvermaardheid en bereikte met zijn Alpen-filming in Europa een hoogte als nog door niemand vóór hem.

De expeditie naar Borneo drong circa 550 mijlen diep in het binnenland door en slaagde er in vele van de vreemde en zonderlinge gebruiken en gewoonten der Dajaks te „filmen". Onder weg werd men bestolen door de koelies, die in geroofde cano's er van door gingen. De expeditie kwam terug tijdens de grootste overstrooming, welke het Barito-bekken sedert 30 jaren getroffen heeft. Overal stonden de kampongs onder water en waren de huizen ingestort, terwijl de bevolking in troepen op vlotten ronddreef. Men hoorde niets van ongelukken, doordat de Dajaks buitengewoon goede varenslui zijn. Geheel Moeara Tewe stond onder water, de gouvernementsambtenaren waren gevlucht op het gouvernementsvaartuig „Voorwaarts", de tokohouders en inlandsche bevolking hielden verblijf op de daken hunner woningen.

Zeer interessante voorvallen maakte de heer B. mede, terwijl hij onder de Dajaks in het binnenland leefde. Hij sliep in hun hutten en mocht het genoegen smaken zeer belangwekkende cinematographische opnemingen te maken; o.a. van een Dajaksche bruiloft, waarbij op wreede wijze eenige dieren werden gedood. Voor het welzijn en geluk van het jonge paar besmeerden de Dajaksche hoofden zich met het bloed der gedoode slachtoffers. Dit huwelijksfeest werd gevolgd door een feest en een bal masqué.

Ook nam hij pictures van een Dajaksche doopplechtigheid, waarbij de oudste vrouw der kampong te water ging en rijst in de rivier wierp om de booze geesten te bannen. Tegelijkertijd hield zij een hard gekookt ei op de punt van een stuk suikerriet. Na de petemoei van het kind volgden twee poedelnaakte Dajaksche vrouwen („which will have to be censored before showing in America") en daarna de moeder, die haar drie dagen oude baby droeg, wiens voorhoofd om de booze geesten te verdrijven, met een soort deeg en kalk was ingewreven. Het wicht werd vijf minuten lang in het modderige rivierwater gebaad, zoodat het, wanneer het een Europeesche baby was geweest, reeds lang aan longontsteking zou zijn gestorven.

Borneo is den heer Burlingham zoo goed bevallen, dat hij naar New-York terugkeert om een nieuwe Borneo-expeditie voor te bereiden.

UIT DE INDISCHE PERS.

De Arabische Beweging. Kjai Reksoepoijo te Djocjocarta heeft in de *Islam Bergerak* het een en ander omtrent dit onderwerp ten beste gegeven, hetwelk op verzoek van de lezers der *Neratja* in dat blad van 20 April 1920 is opgenomen.

Hetgeen de schrijver daarin mededeelt heeft niet de bedoeling om iets slechts of onaangenaams te zeggen, doch alleen om weer te geven hetgeen hij persoonlijk heeft waargenomen en dan vestigt hij in de eerste plaats de aandacht op de gebeurtenissen, welke in Arabië hebben plaats gehad, die tot de uitkomst hebben geleid dat dáár een Koninkrijk en een Khalifaat in het leven zijn geroepen.

Het is algemeen bekend, dat vóór het uitbreken van den grooten oorlog, door de Westersche Mogendheden, die Mohamedaansche onderdanen onder hun gezag hebben, al het mogelijke in het werk is gesteld om de destijds bestaande eenheid van den Islam te breken.

Het waren meer in het bijzonder Engelschen, Franschen en Russen, die met scherpzinnigheid en misschien ook wel met listigheid het Pan-Islamisme trachtten te drukken en de eenheid van den Islam poogden te verzwakken.

De Franschen lieten daarbij hun invloed gelden in Marokko en toonden den stamhoofden in dat land geleidelijk aan, dat alleen één hunner Saids als afstammend van den Profeet, het recht had voor de betrekking van khalif in aanmerking te komen, eene beweging, welke gesteund zou zijn door de Christenen in Syrië en Egypte.

Deze Fransche bemoeiingen dateeren reeds van vóór den grooten oorlog en waren destijds herhaaldelijk het onderwerp van de gesprekken, welke tusschen den schrijver en Said Mohamad bin Agil en diens volgeling Sjech Awad Saidan te Singapoer werden gevoerd.

Deze beide Arabieren zijn thans zeer welgestelde lieden en danken hunne vooruitspringende positie voornamelijk aan het Engelsche Bestuur, dat hunne krachten gebruikte om in den Islam verdeeldheid te brengen.

Zij zullen zeker bereid zijn deze verklaringen te bevestigen aan hen, die in het onderwerp belangstellen.

De schriftelijke mededeelingen, welke de schrijver van zijne Singapoersche vrienden heeft ontvangen, maken verder melding van nog een persoon, die onder Engelschen invloed, trachtte in aanmerking te komen voor de functie van Khalif.

Zijn naam was Aga Khan, een zeer welgesteld man, uit Hindoestan afkomstig en van den stam der Saids.

De berichtgevers zeggen daarbij, dat deze candidatuur door de plaatselijke besturen te Singapore, Penang en elders werd gesteund, zelfs door middel van publicatie in de plaatselijke nieuwsbladen.

Sjech Awad Saidan vertaalde die stukken, daaraan gegevens toevoegende, die de strekking hadden aan te toonen, dat het Khalifaatschap moest komen in handen van Aga Khan.

Volgens berichten zouden deze stukken zijn aan-

geplakt aan de muren van de verschillende Mohamedaansche kerken te Singapore.

De heeren Awad bin Saidan en Mohamad bin Agil bevinden zich thans op Java in het belang der propaganda voor een Arabisch Khalifaat.

Zij ondervinden daarbij veel steun van de zijde der Saids, o.m. van Said Mohamad bin Abdoel Rahman bin Shahab en Said Ali bin Ahmad bin Shahab, beiden wonende te Batavia.

Ook te Soerabaja voelen tal van andere Saids voor deze beweging, aangezien zij van meening zijn, dat alles wat den Mohamedaanschen godsdienst regardeert, van Arabië moet uitgaan, al is het ook dat dit land door vreemden wordt overheerscht.

De schrijver acht het een gelukkig verschijnsel en is den hemel dankbaar, dat het Indische volk deze beweging niet volgt en zich daaraan weinig laat gelegen liggen.

Wel schijnt het, dat de voorzitter van de Centrale Sarikat Islam, de heer Tjokroaminoto, onder den invloed van de Saids, d.i. zooals de schrijver zegt van de Anti-Islamieten, is geraakt, want van eenige werkzaamheid in het belang van den ouden Islam bleek nimmer iets en maakt hij op die wijze van den geloovigen Mohamedaan in het oog van den Europeaan eene bespotting.

Zoowel in Hindoestan als in Egypte, alsmede in de andere Mohamedaansche landen, zijn de Mohamedanen thans in beweging gekomen.

Ter hoofdplaats Batavia neemt men eveneens een kleine beweging waar, doch alleen daar ter plaatse.

Aangezien de leiders dier beweging zelf niet al te best op de hoogte zijn van hun godsdienst, kan men hun die actie niet al te kwalijk nemen.

Deze leiders voelen niet Mohamedaansch en begrijpen dan ook niet, dat als een deel van den Islam geweld wordt aangedaan, dit door de andere deelen wordt gevoeld.

In de ,,Oetoesan Hindia'' van 2 Maart 1920 wordt eene beschrijving gegeven van de Mohamedaansche beweging, zooals die in Bombay heeft plaats gehad en waarbij besloten werd verscheidene afgevaardigden naar Europa te zenden, die in opdracht hadden daar de Mohamedaansche belangen te behartigen.

De schrijver ,,Si Miskin'' vraagt daarin wanneer zulk een beweging in Indië op touw zal worden gezet, doch Kjai Reksoepoyo hoopt, dat daaraan geen gevolg zal worden gegeven, omdat de leiders in Indië niet alleen de Mohamedaansche zaak niet begrijpen, doch ook omdat zij geheel aan den leiband loopen van de Saids en aannemen, wat deze gelieven te zeggen als zijnde Gods woord.

Tal van Javaansche pryajis doen daaraan mede en weet men thans niet, hoe het eigenlijk met den Islam staat.

Geinspireerd door Said Mohamad bin Agil, is het hoofdzakelijk Sjech Awad Saidin, die de onwetende menigte tracht te bewerken en haar tot het Anti-Islamisme tracht over te halen.

Met de Europeanen zijn het dus de Arabieren, die de eenheid van den Islam breken en medewerken aan de verdeeling daarvan. Zij vinden daarbij steun van de zijde van Sjerif Feissal als Vorst van Syrië en diens broeder Abdullah als hoofd van Irak, die beiden onder den invloed van de Westersche Mogendheden staan. *)

In een der moskeeën te Batavia is tijdens eene Vrijdagsche godsdienstoefening, door den voorganger van het gebed, op verzoek van een der Saids gebeden voor Sjerif Hoesin Al Hassimiah, in de hoop dat aan hem het Khalifaatschap van Arabië moge worden opgedragen.

Toen den Iman gevraagd werd, hoe hij er toe kwam dit te doen, antwoordde hij, dat dit op last van Said Habib was geschied, doch wie deze persoon was, werd niet nader omschreven.

Uit het hier vermelde kan blijken, dat de oorzaak van het lot, dat den Islam thans treft, ten deele moet worden gezocht bij de leiders van den Islam zelf.

*) Volgens de jongste berichten in de nieuwsbladen, is door de Franschen alweder verandering in dien toestand gebracht.

Moge echter de oude eenheid overwinnen en in slagen alle geloovigen, ook die op Java, bijeen te houden.

Want het Javaansche volk, dat er materieel en intellectueel zwak voor staat, zal, als het ook zijn godsdienst, d.i. zijn zedelijk goed verliest, geen minste kracht meer kunnen ontwikkelen en misschien zijn godsdienst bewarende, zich nog eenmaal in de bosschen van Java moeten terugtrekken.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Beschouwing over de critiek van de Redactie de ,,Sin-Po'' op het bestuur der Tjong Hoa Hwee Ko Vereeniging te Batavia. (Li-Po van 24 April 192

Herhaaldelijk en met de noodige kracht en vre aanjaging is de Redactie van de *Sin-Po* in haar bl voor den dag gekomen met beschouwingen over d te Batavia bestaande Tjong Hoa Hwee Koan Ver eeniging, waarin het Bestuur werd gehekeld ov de wijze van optreden met betrekking tot de Chinee sche en Engelsche scholen dier Vereeniging scherpe critiek werd uitgeoefend op het Engelsch onderwijs, dat veel meer dan het Chineesche onder wijs op den voorgrond trad, sedert de leiding va het eerste aan een Amerikaan werd toevertrouwd.

In de *Sin-Po* van 10 Maart 1920 werd onder he opschrift: de Tjong Hoa Hwee Koan of de Tjon Hoa boedak (slaaf) Amerika Koan, o.m. gezeg dat het algemeen bekend is dat de studie van d Chineesche taal in Ned.-Indië in hoofdzaak door d Tjong Hoa Hwee Kwan ter hoofdplaats Batavia ter hand genomen en geleid, met het gevolg dat d naam dier Vereeniging ver buiten de grenzen wer verspreid.

In Groot-China beschouwde men deze Vereeniging als de bakermat van het Chineesch-nationalisme in Ned.-Indië, dat, tijdens de revolutie in China werd gesteund door tal van bekwame Chineezen, die daar als vijanden van het Gezag werden beschouwd en naar Java overkwamen. Het waren deze personen, die door het geven van onderwijs in de Chineesche taal het werk der Chineesche actie schraagden.

Op die wijze ontstond de Chineesche Beweging in Ned.-Indië en ontwaakte het Chineesche nationaliteitsgevoel, dat reeds zoolang had gesluimerd.

Voorts wisten de Chineezen geleidelijk zich te ontrukken aan de bindende en vernederende voorschriften van het Nederlandsch-Indische Passen- en Wijkenstelsel.

De schrijver van het artikel in de *Li-Po* voegt hieraan nog toe, dat, in navolging van de vereeniging te Batavia, op tal van plaatsen in Ned.-Indië afdeelingen van de vereeniging zijn opgericht, die aan tal van Chineesche jongelieden de gelegenheid hebben gegeven goed onderricht te ontvangen.

De leer van den grooten Profeet Khong Hoe Tjoe werd onder het bereik van de Chineezen gebracht en heeft veel goeds verspreid, terwijl het solidariteitsgevoel en de nationale gedachte door deze vereenigingen in het leven werden geroepen, met het gevolg dat de Chineesche Regeering zich thans ook aan de belangen van de Ned.-Ind. Chineezen laat gelegen liggen.

Bovendien wordt, sedert de Chineesche Beweging in actie trad, de Chinees door den vreemdeling beter geëerbiedigd dan vroeger en stelt de Nederlandsche Regeering belang in het lot der Chineezen door de oprichting van tal van Hollandsch-Chineesche scholen.

Waar op zulke resultaten kan worden gewezen, past, naar schrijver's meening, geen smalen op den arbeid der Chineesche besturen, die met opoffering van zooveel arbeid en geld de Chineesche zaak hebben gediend.

De Redactie van de *Sin-Po* ziet dit onderwerp blijkbaar anders in en zegt in hare critiek, dat het publiek zich vergist, wanneer het in de veronderstelling verkeert dat de Tjong Hoa Hwee Koan Vereeniging, die nu 22 jaren lang bestaat, sedert haar ontstaan is vooruitgegaan.

Naar schrijver's meening is dit pessimistische oordeel een gevolg van het feit, dat het Engelsche taal-

onderwijs op de Chineesche scholen op beter uitkomsten kan wijzen dan het onderwijs in de Chineesche taal.

De onderwijzers op de Chineesche school hebben dit ter kennis gebracht van de besturen der Vereeniging en hunne bezwaren daarover te kennen gegeven, terwijl de Redactie van de *Sin-Po* zich daarvoor partij heeft gesteld, meenende zoodoende het nationaliteitsgevoel der Chineezen te bevorderen.

Doch de Redactie vergeet daarbij dat de wijzigingen, welke op de scholen in het onderwijs in de Engelsche taal zijn gebracht, niet ten doel hebben het onderwijs in de Chineesche taal als minderwaardig te beschouwen, doch meer om de Chineesche jeugd gelegenheid te geven zich beter op de hoogte te stellen van de Westersche evolutie.

Zulk een verhoogde kennis van de Engelsche taal kan niet anders dan de groote Chineesche zaak ten goede komen en de schrijver kiest daarbij tot voorbeeld Japan, dat, zonder eigen taal te verzaken, niet het minst door de kennis van de Engelsche taal zich naar boven heeft gewerkt.

Het bestuur der Tjong Hoa Hwee Koan Vereeniging kan ten deze geen blaam treffen, hetgeen trouwens ook de meening schijnt te zijn van de meeste leden, die het Chineesche hart en het Chineesche bloed, tengevolge van de kennis der Engelsche taal, niet zullen verzaken.

Als voorbeeld haalt de schrijver onder meer aan den heer Lie-Teng-Hwi, die thans in Shanghai verblijf houdt. Hij is van Batavia afkomstig, aldaar dus welbekend en spreekt de Engelsche taal beter dan de Chineesche taal.

Niemand zal hem verdenken van onder vreemde invloeden te staan, waar hij zooveel deed in het belang van de saamhoorigheid en de ontwikkeling van het nationaliteitsgevoel der Chineezen. In Shanghai wordt hij dan ook beschouwd als een der nationale Chineesche leiders.

En zoo zijn er zoovele Chineezen die in hetzelfde geval verkeeren.

De Chineesche ouders en het Chineesche publiek behoeven zich dus niet ongerust te maken over de actie der Chineesche besturen van de Tjong Hoa Hwee Koan Vereenigingen, ter zake van de wijzigingen, welke in het onderwijs der Engelsche taal op de Chineesche scholen zijn aangebracht.

Integendeel, men aanvaarde die veranderingen met groote vreugde en volge de goede voorbeelden, door zoovele anderen reeds gegeven, o.a. door den bekenden Chineeschen leider Dr. Sun-Yat-Sen, die de Engelsche taal geheel en al machtig is.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Jaarboek van Nederlandsch-Indië.

Bij Kolff en Co. te Weltevreden is verschenen de tweede uitgave van het Jaarboek van Nederlandsch-Indië (samengesteld bij de afd. Handel van het Dep. van Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg). Deze tweede uitgave verschilt in menig opzicht van de eerste, welke in 1916 het licht zag. Het kort historisch overzicht, dat in de eerste aan verschillende onderwerpen was toegevoegd, is thans òf sterk bekort, òf geheel weggelaten. Ook is met zoo weinig mogelijk cijfermateriaal gewerkt, hetgeen evenwel aan de leesbaarheid zeer ten goede is gekomen; bovendien kan men verschillende statistische gegevens in andere officieele publicaties vinden. Uit de navolgende verkorte opgave kan men zich een idée vormen van den rijken inhoud van het werk, dat met zijn vele, heel mooie illustraties, een prettigen indruk maakt. I. Korte algemeene beschrijving van Ned.-Indië. — II. Bestuurs- en rechtswezen. — III. Openbare geldmiddelen en belastingen. — IV. Bank- en muntwezen. — V. Onderwijs. — VI. Gezondheidsmaatregelen. — VII. Gouvernementsmonopolies. — VIII. Landbouw, cultures, boschwezen. — IX. Nijverheid. — X. Mijnwezen. — XI. Handel. — XII. Verkeerswezen. — XIII. Nederl.-Indische havens (dit onderwerp is zeer uitvoerig behandeld, vergeleken bij de andere). — XIV. Diversen. In dit laatste hoofdstuk wordt o.m. een overzicht gegeven van de in Indië verschijnende couranten; een opgave van andere periodieken (tijdschriften, enz.) zou meer welkom zijn geweest, omdat, nu de Regeerings-Almanak die nuttige lijst heeft laten vervallen twee jaren geleden (de couranten hebben gelukkig in dat lot niet gedeeld), niemand in ons land kan weten welke tijdschriften er in Indië uitkomen. De nietszeggende passage in het Jaarboek (blz. 268) dat in Indië een belangrijk aantal, als regel eens per maand verschijnende tijdschriften van vakkundigen en anderen aard, benevens een zeker aantal bonds- en vereenigingsorganen worden uitgegeven, had men o.i. beter kunnen weglaten, want dat wisten we al lang.

Mededeelingen Deli Proefstation.

No. X van de tweede serie van dit periodiek bevat een drietal opstellen, alle geschreven door den hr. J. A. Honing, n.l.: Kruisingsproeven met Deli-tabak. — Selectie-proeven met Deli-tabak. — De makelaarsbeoordeeling te Amsterdam van een deel der selectietabak van oogst 1918.

De Ingenieur.

In het Nr. van 7 dezer wijdt H. een kort levensbericht aan den hoofdingenieur J. Koomans, overl. 1 Aug. 1920 te 's-Gravenhage. De hr. K., geb. 25 Maart 1872, studeerde aan de Polytechnische school te Delft en werd in 1896 benoemd tot ingenieur 3e kl. bij het Mijnwezen; na verschillende rangen doorloopen te hebben, volgde zijne benoeming tot chef van exploitatie van den Sumatra-Staatsspoorweg en de Ombilinmijnen. Later werd hem opgedragen zich naar Australië te begeven, teneinde zich op de hoogte te stellen van de ontwikkeling van de ijzerindustrie daar te lande en ter zake verslag uit te brengen; in het volgende jaar (1919) ontving ir. K. de opdracht naar Europa en Noord-Amerika te gaan, ten einde de bestaande plannen ter bevordering eener ijzerindustrie in Indië verder te bestudeeren en uit te werken. De hem opgedragen taak heeft ir. K. niet mogen volvoeren.

Orgaan Ned. Ind. Officiersvereeniging.

Inhoud der Mei-afl.: Een nieuw arbeidsveld voor de N.-I. O. V., door F. Treffers (actie verbetering der positie van gepensioneerde officieren). — Nogmaals het Weduwen- en Weezenfonds, door J. W. E. de Ruiter. — Nog eens Nederlandsch-Indië en Oost-Afrika, door H. de Vries (handelt over de verdediging van Indië tegen een buitenlandschen vijand). — De bezoldiging bij de zeemacht. — Jaarverslag 1919 der N.-I. O. V. — Nogmaals het dienstvak der militaire administratie, door H. A. J. Willemse e.a. — Het criterium voor de keuze der in de Officiersvereeniging, c.q. het orgaan, eventueel te behandelen politieke onderwerpen, door Paideia. — Onze zustervereenigingen van het Nederlandsche leger, door S. — Enz.

De Reflector.

In het Nr. van 19 Juni besluit K. zijn artikel: „Sensationeele drukpersvervolgingen in Indië." — Het Nr. van 26 Juni bevat eene beschouwing „naar aanleiding van de door Raden Oetoyo en Mr. Hirsch in den Volksraad gehouden rede", waarin de particuliere suikerindustrie ter sprake wordt gebracht. — „Glanor" schrijft in hetzelfde Nr. een opstel „Rampspoedig Batavia in 1811" (overgave van het eiland aan de Engelschen).

Pangéran Noto Dirodjo.

Bij de boekhandel- en uitgevers-mij. „Hadi Poestaka" te Amsterdam is verschenen een beknopt, maar zeer interessant geschriftje: Levensschets van Pangéran Ario Noto Dirodjo, door S. Surjaningrat. Met portret. Zoon van Pakoe Alam V, heeft deze hoogbegaafde Javaan een groot gedeelte van zijn leven gewijd aan de belangen van de onderdanen van het Pakoe Alam'sche gedeelte der Javaansche Vorstenlanden. Maar ook daarbuiten vervulde deze intellectueele edelman verschillende functies in vele vereenigingen van humanitair-socialen aard op zoodanige wijze, dat zijn overlijden (op 22 Mei 1917) in breede kringen werd betreurd. De eischen van zijn tijd begrijpende, deed P. A. Noto Dirodjo aan zijn kinderen eveneens een Westersche opvoeding geven, die allen het voetspoor van hun vader drukken (de medicus Noto Koeworo, de dichter Noto Soeroto, de eerste Javaansche ingenieur Noto Diningrat, de eerste Javaansche jurist Mr. Gondowinoto). De hier te lande vertoevende R. M. A. Soorjo Poetro, de toonkunstenaar, wiens streven er op gericht is de Javaansche muziek te verheffen, is een broeder van Noto Dirodjo. Deze weinige, uit het werkje van Suryaringrat geputte bijzonderheden, moge een aansporing zijn om er nader kennis mede te maken.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 32: Oogstcijfers van Cuba, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — De voortbrengselen van den grond, behalve die er op groeien. Lezing gehouden door

Dr. E. C. J. Mohr (met uitsluiting van ertsen, petroleum en kolen behandelt dr. M. de voortbrengselen van den bodem, welke in het algemeen nijverheidsproducten kunnen worden genoemd, als klei, kalk, gips, enz.). — Departement van Landbouw der Vereenigde Staten. — Ned.-Indische Vereeniging voor den Rubberhandel. — De overzeesche handel na den oorlog (de handel van Celebes in 1919). — Kultuurberichten. (De te verwachten rubberschaarschte). — Kleine mededeelingen. — Arbeidsverhoudingen en de overige wekelijksche rubrieken, benevens een van het Koloniaal Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente literatuur over oliën, vetten en wassen.

De Banier.

Uit den inhoud van No. 27: Over Goeroe-djemaât (inlandsche Gemeentehelpers), door A. Hueting (ontleend aan „Mededeelingen''). — De Indische beweging (wordt vervolgd). — Het recht der minderheden (handelt over het vakvereenigingsleven in Indië). — Taalbederf en taalbehoud, door P. van der Bijl.

Publicaties van het Ned. Ind. Landbouw Syndicaat.

In afl. X van den 12en jaarg. worden o.a. de volgende onderwerpen behandeld. Over de vorming van het melksap van Hevea Brasiliensis, door Dr. W. Bobilioff Sr. — Bastonderzoek en productieopnamen, in verband met uitdunning in oude tuinen, door C. A. Gehlsen. — Bruine binnenbast-ziekte, door J. R. Harmsen.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 18. Toradja's (vervolg), door N. — De „Indië-Weerbaar''-vergadering te Bandoeng (vervolg der rede van den hr. Engelenberg). — De cholera in Boeddhi, door C. O. van der Plas. — Wat de Javaansch-Mohammedaansche bevolking voor godsdienstige of liefdadige doeleinden zooal opbrengt (vervolg: de Pitrah).

Het Indische Leven.

Bij een fraai portret van den hr. P. van Leersum, geeft No. 45 van „Het Indische Leven'' het volgende bijschrift. Per s.s. Medan vertrok korten tijd geleden naar Europa de heer P. van Leersum, bekende persoonlijkheid op kinagebied in deze gewesten en tot 1915 directeur der gouvernem. kina-onderneming te Tjinjiroean. Vanaf 1892 bekleedde hij deze belangrijke betrekking en deed veel voor de ontwikkeling van de kinacultuur op Java. Zijn vertrek naar Europa heeft onder meer ten doel het verrichten van het noodige voor de stichting eener groote kininefabriek bij Bandoeng, waar de extractie van het alcaloid zal geschieden volgens een nieuw, door hem uitgevonden procédé. Promotor is een machtig Japansch concern, met een kapitaal van *f* 5.000.000, dat zich zeer interesseert voor zijne uitvinding. Zijne terugkomst zal van zijnen gezondheidstoestand afhangen, staat die zulks niet toe. dan zal hij in Europa uitzien naar een bedrijfsleider voor de nieuwe onderneming, anders neemt hij zelf de leiding op zich. De hr. van Leersum heeft tevens zitting in het Bestuur van een zestal groote kina-ondernemingen in deze gewesten, door welke zijn advies zeer op prijs wordt gesteld.

Teysmannia.

Inhoud van afl. 3 van jaarg. 1920: Coprabereiding op Ceylon, door Dr. A. J. Kluijver en Iso Reksohadiprodjo (naar aanleiding eener aan schr. door het Kol. Instituut te Amsterdam in samenwerking met de Ind. Regeering gegeven opdracht ter bestudeering van het klappervezel-vraagstuk). — Aanteekeningen over orchideeën (vervolg), door J. J. Smith. — Cacaokanker, door Dr .C. J. J. van Hall. — De Java-coca, door A. W. K. de Jong. — Carbolineum ter bestrijding van ziekten en plagen in onze gewassen, door Dr. C. J. J. van Hall. — Schaduw-, sier- en laanboomen (vervolg), door H. J. Wigman Jr. — Boekbespreking (De rijstcultuur in Noord-Amerika met behulp van mechanischen arbeid, door J. J. Smith, besproken door K. van der Veer. — Encyclopaedie van Ned.-Indië, dl. III, critisch besproken door K. van der Veer).

Cultura.

De hr. P. C. van der Wolk vervolgt in de Juli-Aug.-afl. onder het opschrift „Tropen-romantiek'' zijn zeer lezenswaardige beschouwing over de geschiedenis der nootmuskaat-cultuur in de Molukken. Het zijn inderdaad beschamende bladzijden, waarin de schr. onze voorouders aan den kaak stelt om hun bloedige politiek, nadat ook zij den geur der specerijen in den neus hadden gekregen!

Nederlandsch-Indië. Oud en Nieuw.

De Aug.-afl. bevat slechts één bijdrage, n.l. „De Batoer op Bali''. Bladen uit het dagboek van W. O. J. Nieuwenkamp, de schilder-teekenaar, die van 2—13 October 1918 ten derde male een bezoek bracht aan dien merkwaardigen vulkaan. De beschrijving is interessant, maar meer nog zijn het de talrijke reproducties van eigen teekeningen van den auteur.

* * *

Ten besluite nog eenige titels:

Statistiek van de scheepvaart in Nederlandsch-Indië over het jaar 1919. Samengesteld bij het Hoofdbureau van Scheepvaart. (Weltevreden, Albrecht en Co.).

Algemeen Verslag van het onderwijs in Nederlandsch-Indië over 1918. I. Tekst. II. Staten en tabellen, 2 dl. (Batavia, G. Kolff en Co.).

Grafzerken in en op Suriname, door F. Oudschans Dentz. (De Navorscher, 1920, blz. 29).

A. van As †. — Mr. G. J. Grashuis †. — Uit het binnenland van Timor, door F. H. van de Wetering. (Orgaan Ned. Zendingsver., Aug. 1920).

Bijbelvertaling op Talaud. — De Christen-gemeente op Madioen, door R. S. J. Prawinotenojo. — Nieuw-Guinea een zelfstandige residentie. — J. H. Letteboer 1895—10 Juli 1920 (met portret). (Maandblad der samenwerkende Zendingscorporaties, Aug. 1920).

Over de penis-staafjes der inlanders van den Indischen Archipel, door Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan (Nederl. Tijdschrift voor Geneeskunde, 1920, 2e helft, No. 4).

Suriname.

Het antwoord van den Minister van Koloniën op de vragen van den heer van Kol, inzake regeling van het salaris van West-Indische ambtenaren door de Koloniale Staten luidt:

De tijdelijke voorziening in de betrekking van griffier der Koloniale Staten, verband houdende met het in Maart l.l. voor den tijd van één jaar verleend buitenlandsch verlof aan den griffier, den heer S. J. Fernandes, is inderdaad met moeilijkheden gepaard gegaan.

Deze sproten hoofdzakelijk voort uit de ongeneigdheid van den commies ter griffie van de Staten — den door het Reglement van Orde van de Staten aangewezen vervanger van den griffier bij ziekte, afwezigheid of andere verhindering van dezen — om, nu het eene ambtsvervulling van zekeren duur betreft, zich op de ter begrooting vastgestelde aanvangswedde voor den griffier daarvoor beschikbaar te stellen, terwijl nadien eene door den voorzitter der Staten gedane oproeping van sollicitanten voor de tijdelijke waarneming van de betrekking, op even bedoeld salaris, geen gunstige uitkomst heeft opgeleverd.

De waarnemend Gouverneur, mr. L. J. Rietberg, heeft daarop, uit hoofde van den hem reeds aanstonds bij het ontstaan van de vacature te kennen gegeven wensch der Staten om aan dien commies in verband met de hem op te dragen waarneming een bijzondere toelage, boven zijne bezoldiging als commies, in uitzicht te stellen, langs telegrafischen weg eene gedachtenwisseling met den ondergeteekende geopend, dit laatste met het oog op de omstandigheid, dat door de verlangde regeling aan den tijdelijken titularis hoogere inkomsten zouden worden toegezegd dan de jaarwedde van den griffier zelfs in maximum bedraagt.

Vóórdat echter het telegram, de zienswijze van den ondergeteekende te dezer zake bevattende, den landvoogd bereikt had, is mr. Rietberg — een stremming in de afhandeling van de toen bij de Koloniale Staten in overweging zijnde ontwerp-begrooting voor 1921 duchtende — ertoe overgegaan, de hoogerbedoelde toelage voor den commies ter griffie toe te zeggen, waarop diens benoeming tot tijdelijk griffier van de Staten is gevolgd.

De commies ter griffie van de Koloniale Staten neemt door dezen samenloop van omstandigheden thans de functiën van den griffier tijdelijk waar, onder genot van belangrijk hooger inkomsten dan hem bij definitieve benoeming tot griffier zouden mogen zijn toegelegd.

Ten aanzien van de vraag of het billijk en wenschelijk is, de regeling van het salaris van het personeel ter griffie van de Staten geheel aan het oordeel van het college over te laten, moge de ondergeteekende verwijzen naar de bepaling van artikel 38, eerste lid, van het Surinaamsch regeeringsreglement, waarbij de regeling der bezoldigingen van de koloniale landsdienaren, voor zoover deze niet door den Koning aan zich is voorbehouden of bij algemeene verordeningen geschied is, aan den Gouverneur is opgedragen. In verband hiermede valt nog op te merken, dat de indertijd door Gouverneur Lely in eene bij de Koloniale Staten aanhangig gemaakte ontwerp-verordening voorgestelde regeling van de jaarwedde van den griffier der Staten niet de instemming van het college heeft kunnen verwerven en deswege niet tot stand is gekomen.

De ondergeteekende is voorts van meening, dat de Koloniale Staten, bij het uitoefenen van het recht om hun griffier te benoemen en evenzeer bij benoeming van het verdere griffie-personeel, alsook bij opdrachten van tijdelijke functiën ter griffie, in de eerste plaats rekening hebben te houden met de ter zake van de bezoldiging van de titularissen beschikbaar gestelde begrootingskredieten in het bijzonder wanneer, zooals ten aanzien van de wedde van den griffier het geval is, de begrootingswetgever bepaalde bezoldigingsgrenzen heeft vastgesteld en deze, bij herhaling, heeft bevestigd.

* * *

De Nieuwe Rotterd. Courant van 5 Augustus, Avondblad B, bevat het volgende bericht:

„Ten gevolge van een geschil over de subsidieering van Britsche passagierslijnen heeft de Royal Mail Company den dienst tusschen Engeland en de Westindiën gestaakt. Honderden menschen, die naar Engeland wilden gaan, zijn dientengevolge in West-Indië gestrand en hebben geen middel om te reizen dan met Amerikaansche of Hollandsche schepen, op welke laatste alle plaatsen reeds tot einde November door Nederlandsche passagiers besproken zijn."

Deze voortreffelijke dienst dagteekent reeds van 1840 en zal zeer gemist worden, niet alleen in de Britsch West-Indische koloniën, maar ook in Suriname, dat nu een goede verbinding met Europa armer wordt, terwijl de verbinding door de Koninkl. W.-I. Mail nog veel te wenschen overlaat. Het is te hopen en te verwachten dat de Britsch W.-I. koloniën in het strijdperk zullen treden voor deze oude, beproefde verbinding.

* * *

Onder „*kantoorpraat*" lezen wij in de „*Haagsche Post*" van 7 Augustus:

„De schaarschte aan brandstof in Fransch-Guyana heeft geleid tot het maken van de noodige toebereidselen tot het in dienst stellen van twee vrachtvliegmachines voor het verkeer tusschen bedoelde kolonie en Engelsch Guyana, teneinde Cayenne van bepaalde goederen te voorzien en ten minste in dit opzicht niet geheel en al afhankelijk te zijn van het vervoer te water."

Wordt het geen tijd om bij Paramaribo een vliegterrein in gereedheid te brengen en in overleg te treden met de ondernemers van genoemden vliegdienst om Paramaribo aan te doen? Vindt het bestuur der kolonie daartoe „geen termen", zijn er dan geen particulieren ondernemend genoeg om zich er voor te spannen? Zoo heel veel behoeft het in gereedheid brengen van een vliegterrein niet te kosten.

* * *

De „*negerkunst*" doet in den laatsten tijd opgeld. In 1915 verscheen in de „Verlag der weissen Bücher" te Leipzig Carl Einstein's „*Negerplastik*" met 119 afbeeldingen. Van dit geschrift gaf R. N. Roland Holst in het maandblad „*Wendingen*", jaargang 1, No. 2, 20 Februari 1918, eene uitvoerige bespreking.

In het vorige jaar verscheen te Parijs „*L'Art nègre et l'art océanien*", par H. Clouzot en A. Level en met 1 Augustus heeft het Museum voor Kunstnijverheid te Haarlem een tentoonstelling geopend van kunst van onbeschaafde volken, waaronder negerkunst.

De heer A. J. Resink, die de inleidingsrede hield, eindigde een artikel in „*De Nieuwe Amsterdammer*" van 7 Augustus aldus:

„Laten zij, die weten wat de beschaving in deze fase der kultuurgeschiedenis waard is, met ontzag en eerbied deze argelooze kunst ontvangen, opdat de ziel dier onbeschaafde volken, die daar, vèr om ons heen, in de wildernissen der natuur sterven aan het kruis van deze beschaving, tot ons kan spreken van een heerlijkheid, die *wij* verloren hebben, toen wij beschaafd werden."

* * *

De heer H. van Waveren, te Hillegom, is ter beschikking gesteld van den gouverneur van Suriname, ten einde voorloopig voor den tijd van 5 jaren, ingaande met den dag van vertrek uit Nederland naar die kolonie, te worden belast met de waarneming van de betrekking van landbouwleeraar in die kolonie.
(St.ct.)

Curaçao.

Nederlanderschap.

Ons trof in *Neerlandia* de volgende klacht, ter sprake gebracht in eene vergadering van het A.N.V. op Curaçao:

„Het betrof een meisje, geboren op St. Eustatius uit een Nederlandsche moeder, die eenige jaren oud zijnde, bij het huwelijk van haar moeder door den vader, die Duitscher van geboorte, doordat hij in het Ned. Oost-Indische leger dienst genomen had, erkend werd, waardoor zij de nationaliteit van den vader — in dit geval geen — verkreeg, thans geen pas kan krijgen om de kolonie te verlaten, daar zij op geen enkele wijze volgens de wet op het Nederlanderschap als Nederlandsch onderdaan kan worden aangemerkt. Spreker zegt, dat dit geen alleenstaand geval is, maar dat het meermalen voor zal komen, juist met kinderen van militairen. Hij vraagt of zoo'n regeling niet hard is, als men daartegenover plaatst, *dat een op Curaçao geboren kind, waarvan vader en moeder onbekend zijn, dus beiden vreemdelingen kunnen zijn, als Nederlander wordt aangemerkt*. Ten slotte meent spreker, dat het op den weg van het A.N.V. ligt te bevoegder plaatse te pleiten voor zoodanige wijziging van de wet op het Nederlanderschap, dat in dergelijke gevallen het kind de nationaliteit der moeder behoudt of naturalisatie gemakkelijker gemaakt wordt, want spreker voegde er aan toe: de onvermogende vader kan in zoo'n geval geen naturalisatie vragen.

De vergadering betuigt haar instemming met het gesprokene en aan het bestuur werd opgedragen deze aangelegenheid bij het Hoofdbestuur ter sprake te brengen."

Wij laten in het midden of een wetswijziging, als overwogen, gewenscht is. Het door ons onderstreepte achten wij echter niet juist. Het territorialiteitsbeginsel geldt, voor zoover wij weten, in de koloniën niet.

Het is ook nog de vraag, of het kind niet-Nederlander is. Wanneer de Nederlandsche moeder het vóór haar huwelijk erkend heeft, heeft het volgens de laatste rechtspraak den staat van Nederlander niet verloren ten gevolge van de latere erkenning door een niet-Nederlandschen vader. Intusschen bevat de klacht, zooals die medegedeeld is, daarover geen voldoende gegevens. Het schijnt echter op Curaçao nog al eens voor te komen, dat erkenning door de moeder niet plaats vindt. Eenige jaren geleden hebben wij, als wij ons wel herinneren, eens iets in de *Amigoe* gelezen over de werkzaamheid van de voogdijraden in Suriname in dit opzicht. Worden ook in Curaçao de moeders op haren plicht ten deze gewezen?

Kamer van Koophandel en Nijverheid.

Aan het jaarverslag der Kamer over 1919 ontleenen wij het volgende:

Bij brief van 16 Augustus 1919 zond de Gouverneur om bericht en raad aan de Kamer een request van Koopmansklerken alhier, waarbij dezen verzochten het daarheen te leiden, dat de handelshuizen alhier niet mogen worden geopend op Zon- en erkende feestdagen.

„De Kamer deelde den Gouverneur mede, dat zij de billijkheid erkent van het verzoek in gemeld request uitgedrukt, maar aan de andere zijde de moeilijkheid inziet om een wettelijke regeling te treffen op dit stuk. Dit laatste in verband met de bijzondere toestanden, die op het eiland heerschen op handels- en scheepvaartgebied.

Waar echter in het onderhavige verzoekschrift gewezen wordt op het feit, dat ook de patroons de billijkheid van het verzoek erkennen, zou het naar de meening van de Kamer wellicht mogelijk zijn om door onderling overleg tusschen patroons en geemployeerden een bevredigende regeling tot stand te brengen."

Een voorstel om op Curaçao een proef met lederbereiding te nemen werd der Kamer door den Gouverneur om bericht en raad toegezonden.

Dit stuk ging vergezeld van andere bescheiden op analoge verzoeken betrekking hebbende, waarvan de voornaamste zijn: 1°. een request om een renteloos voorschot om eene leerlooierij behoorlijk te kunnen inrichten en 2°. een verzoek om een voorschot uit de koloniale kas ten behoeve van eene onderneming voor de vervaardiging van portlandcement dakpannen."

„De Kamer deelde als hare meening aan den Gouverneur mede, dat indien werkelijk de leerlooierij op Curaçao zulk een winstgevend bedrijf is als door requestranten aangegeven — hetgeen voorshands ook de meening van de Kamer is — een dusdanige onderneming wel steeds bij particulieren voldoende fondsen kan bekomen tot voortzetting, eventueel zelfs oprichting van zulk een bedrijf; verder, dat de Kamer in het algemeen principieele bezwaren heeft om particuliere ondernemingen door gouvernements-subsidie te steunen, vooral waar het over groote sommen loopt."

Uitvoercijfers.

La Cruz van 23 Juni 1920 geeft de volgende cijfers over het eerste kwartaal:

	Totaal	Steenkolen	Stroohoeden	Aloë	Dividivi.	Mest	Zout
1916	f 668.608	f 249.955	f 96.222	f 83.987	f 7.520	f 4.045	f 10.914
1917	„ 885.116	„ 512.110	„ 97.997	„ 17.023	„ 18.725	„ 6.992	„ 24.110
1918	„ 875.292	„ 346.203	„ 75.409	„ 37.611	„ 29.893	„ 31.416	„ 25.950
1919	„ 881.118	„ 293.773	„ 133.012	„ 5.715	„ 32.416	„ 25.377	„ 20.361
1920	„ 1.775.284	„ 666.455	„ 156.168	„ 39.104	„ 9.470	„ 28.210	„ 23.351

Van de voorlaatste rubriek schrijft het blad: Casta bon! Juist dezer dagen lazen wij nog eens het rapport-Went van 1902, en trof onze aandacht de volgende alinea: „In de eerste plaats zou de uitvoer van dierlijke mest moeten ophouden. Er wordt thans een groote hoeveelheid schapen- en geitenmest uitgevoerd, meestal naar de Engelsche koloniën Barbados en Grenada. Tot mijn verbazing hoorde ik door verschillende inwoners van Curaçao met een soort van trots gewagen van het voortdurend stijgen van dien mestuitvoer, terwijl veeleer een klacht gewettigd zou geweest zijn, omdat men het land verarmt door den uitvoer van dierlijke mest, terwijl de genoemde Engelsche koloniën daardoor verrijkt worden."

De *Amigoe di Curaçao* schrijft over de dividivicijfers van het eerste kwartaal 1920:

Aruba	97 ton	*f* 8.730.—
Bonaire	186 ton	„ 740.—
	283 ton	*f* 9.470.— (zie boven)

Die opgave van Bonaire is natuurlijk foutief. Immers terwijl Aruba 90 fl. per ton noteert, zou Bonaire niet meer dan 4 fl. per ton besommen. Dat is al te dwaas. Wij vermoeden dat de waarde van Bonaire zal moeten zijn *f* 16.740 in plaats van 740."

En over geitenvellen:

„Terwijl nog niet lang geleden de geitenvel hier tot 2.50 zelfs 3 fl. per K.G. verkocht werd daalde de vorige week de prijs plotseling tot 0 per KG.

De *Curaçaosche Handelsbond* noteerde deze w in zijn prijslijst in de *Cur. Ct.* nog steeds 3 fl. K.G. De betrouwbaarheid van die lijst wint d niet mee."

Intusschen zijn het laatstgenoemde cijfers, men overgenomen ziet in de *Handelsberichten* het Ministerie van Landbouw.

Verbetering.

In het vorige nummer moet het opschrift bo het laatste bericht, „Het bankbiljetten-kapita vervallen. De lezer zal hebben opgemerkt, dat bericht „treurig" is als het voorgaande en daar onder hetzelfde bovenschrift behoort gelezen worden.

Van Vreemde Koloniën en Verre Lande

Z.-A. landen.

Wij ontleenen hier eenige mededeelingen aan verslag over 1919 door de commissie voor den Ned landsch—Zuid-Afrikaanschen Handel uitgebracht den Minister van Landbouw, Nijverheid en Han Nederland nam in de rij der naar Z.-A. uitvoere landen de elfde plaats in. De uitvoer van Nederl naar Z.-A. liep van 371.394 P. St. in 1918 terug 209.936 P. St. in 1919, het laagste cijfer dat aan commissie voor onzen uitvoer naar Z.-A. bekend Bedroeg de invoer uit Z.-A. in Nederland in 1913 slec 20.698 P. St., en werd daarvoor in de statistiek van jaren 1917 en 1918 zelfs geen cijfer vermeld, in 19 steeg deze tot 298.262 P. St. Hierdoor nam Nederla te dezen opzicht de achtste plaats in.

Uit Ned.-Indië ontving Z.-A. voor een waarde v 509.887 P. St., tegen 324.581 P. St. in 1918. Uit Z. werd voor 10.750 P. St. naar Indië vervoerd, teg 14.927 P. St. in 1918.

De belangstelling is intusschen stijgende. De bez ken van im- en exporteurs uit Z.-A. waren veelvuld Een delegatie uit de Z.-A. handelswereld werd in N derland hartelijk ontvangen. De totstandkoming directe stoomvaartverbinding zal zeker krachtig goede meewerken. Door den invloed van den oorl is de uitvoermogelijkheid van Z.-A. belangrijk toegen men; de totaal-uitvoer vermeerderde van 33 millio P. St. in 1918 tot 52 millioen P. St. in 1919. De nijve heid nam toe; dit kan voor de Ned. exportindust in sommige opzichten een verlies beteekenen, b.v. vo de kaasproductie. De regeering van de Z.-A. Un werkt de ontwikkeling van de eigen nijverheid in hand; zij tracht ook het aantal der industrieën uit breiden, opdat 't land voor zijn bronnen van bestaa niet hoofdzakelijk op den mijnbouw aangewezen zijn. Men schat tegenwoordig de waarde der jaarlijk sche productie van den landbouw op circa 50 millioe P. St., die van de mijnen eveneens op circa 50 millioe P. St., die van handel en nijverheid op circa 85 mi lioen. De oorlogsschuld der Unie bedroeg 30 millioe P. St.

De regeering wenscht de handelsbetrekkingen me overzeesche landen tot meer ontwikkeling te brengen Hiertoe worden trade commissioners in over zeesche handelscentra aangesteld; ook de vermeerder de belangstelling van het office of the trad commissioner te Londen voor Midden-Europ en Nederland wijst hierop.

Het rapport wijst voorts op de toenemende coöpera tie op landbouwgebied en op 't belang, dat de Ned industrie erbij heeft goede relaties met de coöperatie vereenigingen te scheppen.

De Z.-A. handelshuizen komen in den laatsten tijd beter op de hoogte van hetgeen waartoe Nederland op industrieel- en handelsgebied in staat is, en zij toonen veelal genegenheid met Nederland zaken te doen.

Hoe met Feisoel?

Emir Feisoel was zóó onder den indruk der Fransche overwinningen in Damascus en Aleppo, dat hij, ge drukt door de algemeen te zijnen opzichte betoonde onverschilligheid verzocht had het land te mogen ver laten. Daarna wist de pers mede te deelen, dat hij naar papa, Hoessein, koning van Hedzjas, op rei was gegaan, maar volgens een ander bericht zou hij overtocht naar Londen genomen hebben, omdat hij toch nog iets met de Britsche regeering te vereffenen

meende te hebben. Intusschen is hij nog in de havenplaats Haïfa. De tegenstrijdigheid der berichten bleef niet tot zijn persoon beperkt. In Damascus braken uitgestrekte branden uit, die niet aan toeval of ongeluk geweten worden. Onder de „onverschillige" bevolking uitte zich zeer spoedig ontstemming over de bejegening, die emir Feisoel te beurt was gevallen, en de ontevredenheid richtte zich niet alleen tegen Frankrijk, maar in niet mindere mate ook tegen Engeland. De motieven zijn die, welke wij de vorige week aanhaalden. Al te spoedig blijkt hoe de Franschen zich zooals wij verwachtten, weer met een schijnsucces hebben blijde gemaakt.

Te gelijkertijd kregen de Engelschen in Mesopotamië eenige harde noten te kraken. 't Bericht over geleden verliezen bij Hilla stelde deze eerst als van weinig beteekenis voor, 't groeide echter aan tot 300 gesneuvelden van het Manchestersch regiment. Een nieuwe divisie zal uit Indië naar Mesopotamië gaan.

Hier een land dat ellende geeft ohne Ende, daar een vorst die ellende geeft ohne Ende; als wij dien vorst eens aan dat land, en dat land aan dien vorst gaven, zou dat niet de verlossing uit de ellende kunnen worden? De oplossing zou naïef lijken, maar, volgens de Engelsche bladen, is zij als ernst bij heusche staatslieden opgekomen.

Het Britsche kabinet zou een voorstel in behandeling hebben om een nieuw koninkrijk Mesopotamië te stichten, en Feisoel zou, als troost voor den verloren troon van Syrië, dien van den nieuwen staat krijgen.

Mesopotamië wordt hierin vermoedelijk niet gekend en dit nu laat dan dadelijk weer nieuwe verwikkelingen voorzien, want door de notabelen van Irak was emir Abdoellah, jongere broeder van Feisoel, uitgenoodigd om de leiding over Mesopotamië in handen te nemen. The Times, deze kwestie besprekende, verzekert wel geruststellend, dat Abdoellah voor 't koningschap weinig voelt en zich dus bij de verheffing van zijn broeder neerlegt en zelfs voegt the Times daar nog aan toe, dat de bewoners van Mesopotamië Feisoel gaarne tot koning zouden hebben, maar bij welken familieraad en bij welke volksstemming dit uitgemaakt is, moet 't blad onvermeld laten. Nu laten wij nog in 't midden of Feisoel zelf deze wijze van dankbetuiging voor de krachtige hulp door hem in den oorlog tegen Turkije betoond, erkentelijk zou aanvaarden, toch is deze vraag niet zonder belang en evenmin die, of de bevolking van Syrië zich dan goedschiks onder de Fransche suprematie zou schikken. Zeker wordt de grief van koning Hoessein over het bezetten van Damascus, dat hij tot het hem toegedachte Arabische Rijk rekent, er niet door weggenomen. Aan een ontevreden Hoessein en Feisoel, zou een ontevreden Abdoellah worden toegevoegd. De Arabieren zouden noch in Hedzjajs, noch in Syrië en Damascus, noch in Mesopotamië bevredigd worden. Het prestige van de entente in 't algemeen en van de mandaathouders hier in 't bijzonder wordt door een dergelijk politiek spel zeker niet verhoogd.

Uit het Intern. Socialistisch Congres te Genève.

Terwijl de beschouwingen, die buiten de S.D.A.P.-pers aan 't congres te Genève gewijd worden, meerendeels wijzen op 't gemis aan nieuwe, versche tonen, is toch, en is juist daardoor zelfs te meer bijzondere aandacht gegeven aan het optreden van „Mohamed Ali, de donker gebruinde, voorname Hindoe", en aan hetgeen hij in een interview aan een verslaggever van de Journal te Genève mededeelde.

Volgens de persoonsbeschrijving heeft hij een intelligenten kop, met zwarten ringbaard; hij draagt een gouden bril en een kolbak van wit astrakan, een gekleede jas van onberispelijken snit over een fantasievest, dan gouden horlogeketting, vingerringen en dasspeld met kostbare diamanten. Dit alles wint in beteekenis bij een vertegenwoordiger van Britsch Indië op een socialistisch congres, maar 't is toch niet het belangrijkste in zijn verschijning. Hij vond in 't feit, dat Zwitserland op 1 Augustus zijn nationalen feestdag vierde, aanleiding op te merken, dat 1 Augustus ook voor het rijk van den Hindoe een mijlpaal in de cultuurgeschiedenis zal worden. Vandaag (1 Augustus) begint in geheel Indië het lijdelijk verzet tegen de oppermacht van Groot Brittannië. Alle hooggeplaatste waardigheidsbekleeders en alle beambten van onzen landsdienst, zullen vandaag de eerbetuigingen weigeren, die door Engeland werden voorgeschreven. Alle officieele arbeid wordt vandaag stil gelegd. Leger en politie weigeren elken gouvernementeelen dienst. Belastingen worden door het volk niet betaald.

Het doel van deze boycot is, te protesteeren tegen de verbrokkeling van het Ottomaansche rijk en steun te verleenen aan de eischen der Muselmannen, die het opperprimaat van het kalifaat, en de souvereiniteit der heilige Arabische gewesten vorderen.

Volgens den berichtgever twijfelt Mohamed Ali niet aan 't succes der beweging. Hij werkt reeds gedurende eenige jaren in deze richting. Tot de hooge personen, met wien hij er over heeft kunnen spreken, behoort ook Lloyd George, die er natuurlijk niemendal van wilde hooren. Maar, meende Mohamed Ali, eer wij zes maanden verder zijn, heeft Lloyd George zijn houding gewijzigd.

Hoewel de samenwerking van Mohamedaan en Hindoe in Britsch Indië bekend is, is er toch 't een en ander in dit bericht, zooals 't in de Nederl. bladen gegeven is, waardoor de veronderstelling gewekt wordt, dat de verslaggever de onderlinge verhoudingen niet goed heeft weten uiteen te houden. Ook is voor zoover tot nu toe gemeld, nog niets bekend van die algemeene boycot, zoodat, indien er geen misverstand bij den verslaggever heeft plaats gehad, bij Mohamed Ali de wensch wellicht vader van het geloof is geweest. Maar met dit al wordt daardoor de beteekenis van zijn optreden in Genève toch in geen geval geheel te niet gedaan. Het is weer een van de uitingen der kracht, die zich in Indië tot eene macht aan 't zetten is. Het getuigt van de samenwerking, die in Britsch Indië tusschen Hindoe en Mahomedaan verkregen is en die nu verder kracht en macht zoekt in internationale propaganda en vereeniging. Het heeft, met dreigend gebaar, het middel aangewezen, waardoor de tot nu toe overheerschte meerderheden in de kolonie zich in staat achten tegen de oppermacht in verzet te komen. Het heeft er op gewezen, dat zij, die zich als den Oppersten Raad beschouwen in 't politiek gericht van dezen tijd, niet alleen tegenover groot Rusland, tegenover klein Fiume, maar ook tegenover overwonnen Turkije onmachtig staan, als zij de nieuwe macht niet weten te beheerschen, waarin de volkswil zich nationaal en internationaal aan 't organiseeren is.

Zooals wij zeiden, hebben wij niets vernomen van de ambtelijke boycot, die volgens Mohamed Ali op 1 Aug. over geheel Britsch Indië zou hebben moeten werken, maar wel spreken sedert geruimen tijd andere teekenen duidelijk in denzelfden geest en 't komt ons niet onwaarschijnlijk voor, dat het uitstel aan Turkije verleend om de opgelegde, zeer zware en vernederende vredesvoorwaarden te onderteekenen, met dien geest rekening houdt. Mohamed Ali zou dan in zoover al vast gelijk hebben, dat Lloyd George reeds goed op weg is om zijn houding ten opzichte van de Porte te herzien.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Het ligt in het voornemen der Vereeniging om, ten einde vooral bij de jeugd, de belangstelling voor onze koloniën aan te wakkeren, schrifturen — boekjesformaat — over verschillende onderwerpen op land- en volkenkundig gebied, in populair verhalenden toon geschreven, te doen verschijnen.

Wenken van diegenen onder de lezers van dit blad die het Bestuur hierin behulpzaam willen zijn, worden gaarne aanvaard.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

UITZENDING VAN ONDERWIJZERS NAAR NEDERLANDSCH-INDIE.

Voor het onderwijs in Nederlandsch-Indië kunnen onderwijzers, in het bezit van de hoofdakte, worden uitgezonden, in vasten dienst, dan wel tijdelijk voor den tijd van 4 jaar (kort dienstverband).

De bij aanvullingsbegrooting voorgestelde en reeds door de Tweede Kamer goedgekeurde nieuwe bezoldigingsregeling aan welke terugwerkende kracht wordt verleend tot 1 Januari 1920, luidt als volgt:

Aanvangsbezoldiging ƒ 250 's maands, na 1 jaar dienst ƒ 300 's maands, na 3 jaar ƒ 350 's maands, na 5 jaar ƒ 400 's maands, na 8 jaar ƒ 475 's maands, na 11 jaar ƒ 550 's maands, na 14 jaar ƒ 625 's maands en na 17 jaar ƒ 700 's maands. Bij benoeming tot onderwijzer 1ste klasse bedraagt de bezoldiging ƒ 50 's maands meer. Voor de berekening van de bezoldiging worden de dienstjaren bij het onderwijs hier te lande doorgebracht tot een maximum van 15 jaren voor de helft in rekening gebracht. De dienstbezoldiging gaat in met den eersten van de maand, volgende op die, waarin de betrekking in Indië wordt aanvaard.

Aan de uitzending is voorts verbonden:

vrije overtocht (c.q. ook voor het gezin) in de eerste klasse;

eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten ten bedrage van / 1875 of / 2250, al naar gelang de maandelijksche bezoldiging in Indië / 250 of meer zal bedragen; deze tegemoetkoming wordt voor het bezit van bijakten met vaste bedragen verhoogd en wel met / 100 voor de akte Fransch en de akte voor de Maleische taal en de land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië en / 75 voor andere akten, met uitzondering van die voor schoonschrijven en voor vrije- en orde-oefeningen der gymnastiek en met dien verstande, dat voor twee of meer akten in hetzelfde vak de verhooging slechts éénmaal wordt toegekend;

eene voorloopige bezoldiging ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië tot den dag waarop de dienstbezoldiging in Indië ingaat van / 150, / 200 of / 250 's maands, al naar gelang de aanvangsbezoldiging in Indië / 250, / 300 tot / 350 of / 400 zal bedragen.

De bezoldiging van de voor vasten dienst uitgezonden onderwijzers is onderworpen aan eene korting van 2 ten 100 ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en 5 ten 100 voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding aan laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden eene maand bezoldiging verschuldigd, te voldoen in eens of, met bijberekening van rente ad 5 ten 100 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Ter voldoening daarvan wordt eene gratificatie uit 's lands kas verleend.

Bij huwelijk is door hen ééne maand bezoldiging verschuldigd, te voldoen op de zooeven aangegeven wijze. Bij bevordering, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden eenmaal. De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage, afhankelijk van de leeftijden van man en vrouw.

Na 20 jaar dienst wordt, indien de 45-jarige leeftijd is bereikt, recht op pensioen verkregen; Nederlandsche dienstjaren worden daarbij voor de helft in rekening gebracht.

Bij tijdelijke uitzending voor 4 jaar bestaat voor de betrokkenen mogelijkheid om in den loop of na afloop van dien termijn in vasten Indischen dienst te worden opgenomen (in dat geval zullen zij in de ranglijst geplaatst worden beneden dengene, die op het tijdstip van overgang de jongste in dienst is). Aan hen, die na afloop van hun tijdelijk dienstverband naar het moederland terugkeeren, zal, zoolang zij in Nederland niet herplaatst zijn, gedurende ten hoogste zes maanden een wachtgeld worden toegekend tot een bedrag gelijk aan dat, hetwelk zij hier te lande als bezoldiging zouden hebben genoten, indien zij in hunne vroegere betrekking werkzaam waren gebleven. Ingeval deze maatstaf ontbreekt, doordat belanghebbenden vóór hun vertrek naar Indië geen betrekking bij het onderwijs hier te lande bekleedden, zal hun een wachtgeld worden toegekend tot een door den Minister van Koloniën te bepalen bedrag.

Het vorenstaande geldt mede voor hen, die uit hoofde van ziels- of lichaamsgebreken voor den dienst in Nederlandsch-Indië ongeschikt worden verklaard en dientengevolge vóór den afloop van hun dienstverband hier te lande terugkeeren.

In voorbereiding is eene wettelijke regeling, w[...] het mogelijk zal maken de Indische dienstjaren du[...] te doen tellen voor Nederlandsch pensioen en dit [...]sioen met een bijzonderen bijslag ten laste van [...] Indische geldmiddelen te verhoogen voor elk in I[...] doorgebracht dienstjaar.

De uit te zenden onderwijzers zijn verplicht d[...] verband met hunne uitzending aan hen of te hun[...] behoeve, dan wel ten behoeve van hun gezin van la[...] wege voldane gelden wegens tegemoetkoming in [...] kosten van uitrusting, tegemoetkoming in de aan [...] Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambte[...]ren in Nederlandsch-Indië te betalen huwelijksbijdr[...] overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede weg[...] alle andere aan hen ter zake voormeld middellijk [...] onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met [...]zondering van genoten bezoldiging en hetgeen d[...]mede is gelijk te stellen) onverwijld in 's Lands [...] terug te storten, ingeval zij:

a. niet binnen een hun aan te wijzen termijn n[...] Nederlandsch-Indië vertrekken;

b. de reis derwaarts moedwillig afbreken, of

c. om andere redenen dan welbewezen ziels- [...] lichaamsgebreken buiten eigen toedoen ontstaan ([...] beoordeeling van de Regeering), hetzij de werkza[...]heden waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanv[...]den, hetzij, wat aangaat de voor vasten dienst uit[...]zenden onderwijzers binnen vijf jaren, wat aangaat [...] tijdelijke onderwijzers binnen vier jaren na hunne a[...]komst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst word[...] ontslagen of van hun tijdelijk dienstverband word[...] ontheven.

Vóór hun vertrek worden de uit te zenden ond[...]wijzers onderworpen aan een geneeskundig onderzo[...]

Zij die voor uitzending op den aangegeven voet, he[...] in vasten dienst, hetzij voor tijdelijk, in aanmerk[...] wenschen te komen, moeten zich bij ongezegeld v[...]zoekschrift tot de 9e Afdeeling van het Departem[...] van Koloniën wenden, onder overlegging van:

1. hunne akten van bekwaamheid;
2. hunne geboorteakte;
3. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, [...] gegeven door den burgemeester hunner woonplaats[...]
4. een bewijs van voldoening aan de Militiewet, [...] gegeven door den burgemeester der gemeente wa[...] voor zij hebben geloot;
5. eene opgave van hun diensttijd bij het onderw[...] hier te lande.

In de verzoekschriften moeten de gegadigden med[...]deelen of zij al dan niet gehuwd zijn en het aantal [...] den leeftijd hunner kinderen.

(Nederlandsche Staatscourant van 26 Juli 1920, no. 143).

Vereeniging OOST en WEST.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden, welke bij aankomst in Nederland inlichtingen wenschen voor onderdak, enz., zelfs van boord afgehaald zouden willen worden, Ouders en Voogden, welke toezicht op hun in Nederland studeerende kinderen of pupillen wenschen, wendt U tot den gedeleerde der Studie-Commissie, den Heer J. C. HIETINK, van der Heimstraat 76, 's-Gravenhage, Telefoon Scheveningen No. 1514.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende, Secretaris de Heer J. L. VAN GENNEP, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. Haag No. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 nam.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01½;

b. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ; II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.04½ frankeerkosten.

c. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

d. **Emancipatie-Toespraak** door TH. A. C. COMVALIUS. Prijs: 1 ex. *f* 0.25, porto *f* 0.01½.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., Vogelkersstraat 1, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.
H. J. VERMEER, 1e v. d. Boschstraat 91, Den Haag. — De Maleische omgangstaal voor de praktijk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.